

เอกสารทางวิชาการ

เรื่อง

อนาคตความสัมพันธ์อินเดีย ไทยในทศวรรษหน้า
(Future Of India-Thailand Relations In Next Decade)

เรียบเรียงโดย

นาวาอากาศเอก เอกอนันต์ แซ่มชัยกุลวัฒน์

หลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สาธารณรัฐอินเดีย

National Defence College

New Delhi, INDIA

พ.ศ.๒๕๖๖

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทย จากอดีตสู่ปัจจุบัน จากเหตุการณ์ในด้านต่าง ๆ เพื่อค้นหาโอกาสในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ตลอดจนสามารถลดทอนปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่ขัดขวางต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยการสืบค้นข้อมูล เพื่อนำมาศึกษา วิเคราะห์ในด้านต่าง ๆ เช่น นโยบาย การเมือง การทูต สังคม วัฒนธรรม ศาสนา ภูมิรัฐศาสตร์ พลังงาน การทหาร และการค้าการลงทุน สภาพเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ โดยใช้การวิจัยแบบเชิงเอกสาร อ้างอิงข้อมูลจากนโยบายที่เปิดเผยต่อสาธารณะ ข้อมูลจากรัฐบาล กระทรวงต่างประเทศ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต งานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของอินเดียและไทยในช่วง ๗๖ ปีที่ผ่านมา (ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๙๐ ถึง ๒๕๖๖) ตั้งแต่อินเดียประกาศเอกราชในวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๙๐ ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ภาพรวมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของทั้งสองประเทศ มีทั้งช่วงเวลาที่ดี และช่วงเวลาที่ประสบปัญหา จากอุปสรรคต่าง ๆ เนื่องจากอิทธิพลปัจจัยภายในประเทศและปัจจัยภายนอกประเทศ เช่น การแผ่ขยายลัทธิของมหาอำนาจหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ การล่มสลายของสหภาพโซเวียต การปฏิรูปเศรษฐกิจของอินเดีย การขึ้นมาเป็นมหาอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีน ความไม่แน่นอนในการเมืองไทย การรัฐประหารในประเทศไทยบ่อยครั้ง ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศ ทั้งสิ้น

ใน ๓ ทศวรรษที่ผ่านมา ทั้งสองประเทศทั้งอินเดียและไทยมีนโยบายที่เกื้อกูลต่อกันอย่างเห็นได้ชัดโดย นโยบายมองตะวันออกของอินเดียได้ปรับเปลี่ยนเป็นนโยบายปฏิบัติการตะวันออกเพื่อดำเนินการเชิงรุกให้มากขึ้น และนโยบายมองตะวันตกของไทยได้รับการส่งเสริมอย่างมาก ช่วยให้ทั้งสองประเทศได้รับผลประโยชน์ ในด้านเศรษฐกิจผ่านความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกัน โดยเป้าหมาย นั่นคือ ผลประโยชน์ที่ส่งเสริมกันระหว่างอินเดียและไทย ได้กลายเป็นปัจจัยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกัน ให้เติบโตขึ้นทั้งในระดับทวิภาคี และบริบทที่เพิ่มขึ้นภายในกรอบภูมิภาค

คำนำ

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของอินเดียและไทยในช่วง ๗๖ ปีที่ผ่านมา (ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๙๐-๒๕๖๖) ตั้งแต่อินเดียประกาศเอกราชในวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๙๐ จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของทั้งสองประเทศ มีทั้งช่วงเวลาที่ดี และช่วงเวลาที่ประสบปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เนื่องจากอิทธิพลจากปัจจัยภายในประเทศ/ภายนอกประเทศ เช่น การแผ่ขยายลัทธิของมหาอำนาจหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ การล่มสลายของสหภาพโซเวียต การปฏิรูปเศรษฐกิจของอินเดีย การขึ้นมาเป็นมหาอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีน การเป็นหลายขั้วอำนาจในโลก ความไม่แน่นอนการเมืองไทยและการรัฐประหารบ่อยครั้ง ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศโดยทั้งสิ้น

แต่ใน ๓ ทศวรรษที่ผ่านมาทั้งสองประเทศ อินเดียและไทยมีนโยบายที่เกื้อกูลต่อกันอย่างเห็นได้ชัดโดย จาก นโยบายมองตะวันออกของอินเดียได้ปรับเปลี่ยนเป็น นโยบายปฏิบัติการตะวันออกเพื่อดำเนินความสัมพันธ์เชิงรุกให้มากขึ้น และไทยได้มี นโยบายมองตะวันตกของไทย ก็ได้รับการส่งเสริมอย่างมาก ช่วยให้ทั้งสองประเทศได้รับผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกันมากยิ่งขึ้น โดยเป้าหมาย นั่นคือ ผลประโยชน์ที่ส่งเสริมกันระหว่างอินเดียและไทย ได้เป็นปัจจัยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศให้เติบโตขึ้น ทั้งในระดับทวิภาคี และบริบทที่เพิ่มขึ้นในกรอบภูมิภาค

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทยในทศวรรษหน้า จึงเป็นประโยชน์ต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สามารถเป็นฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ สร้างความเข้าใจ ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทยในทศวรรษหน้า โดยวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษา ค้นคว้า ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จากอดีตสู่ปัจจุบัน บทเรียนต่าง ๆ เพื่อค้นหาโอกาสในการส่งเสริมความสัมพันธ์ ลดทอนปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่ขัดขวางต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยการสืบค้นข้อมูล นำมาวิเคราะห์ในด้านต่าง ๆ เช่น นโยบาย การเมือง การทูต สังคม วัฒนธรรม ศาสนา ภูมิรัฐศาสตร์ พลังงาน การทหาร การค้าการลงทุน และสภาพเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ โดยเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร จากข้อมูลนโยบายที่เปิดเผยต่อสาธารณะจากรัฐบาล กระทรวงต่างประเทศ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ข่าวสาร งานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

นาวาอากาศเอก เอกอนันต์ แซ่มชัยกุลวัฒน์

ฝสธ.กยส.สยฝ.ยก.ทอ.

๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา พล.ต. Harkirat Singh VSM ตำแหน่ง Senior Directing Staff และ พล.อ.ต. ดร.นภัทร์ แก้วนาค ที่กรุณาให้คำปรึกษา และแนะนำแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทยในทศวรรษหน้า ข้าพเจ้าพยายามศึกษาค้นคว้าข้อมูล ทฤษฎี ข่าวสารระหว่างประเทศจากองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาคิดวิเคราะห์ แยกแยะ พิจารณาให้เห็นถึงคำตอบของปัญหาการวิจัย เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ต่อความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทย สามารถคาดการณ์แนวโน้มล่วงหน้าได้จากโอกาส และค้นหาอุปสรรคจากปัจจัยภายใน/ภายนอก อันจะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการในอนาคต ทั้งนี้ การทำวิทยานิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๓ ณ สาธารณรัฐอินเดีย ปี พ.ศ.๒๕๖๖ (National Defence College Course 63, New Delhi, India 2023)

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นสิ่งสำคัญต่อทุกประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้โอกาส/อุปสรรคจากปัจจัยภายใน/ภายนอกจากองค์ประกอบต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพราะเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์แห่งชาติ อินเดียและไทยมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันยาวนานกว่า ๒,๐๐๐ ปี วัฒนธรรมของอินเดียจึงมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทยในทุกระดับ แม้แต่ศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นศาสนาหลักของไทยก็ได้รับการเผยแพร่มาจากสมณะทูตของอินเดียในสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช ซึ่งมีหลักฐานทางโบราณคดีปรากฏ ในปัจจุบันชาวไทยจึงนิยมเดินทางมาแสวงบุญ ณ พุทธศาสนสถาน ในประเทศอินเดียเป็นประจำทุกปี และชาวอินเดียก็นิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในเมืองไทยเป็นจำนวนมาก ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศได้พัฒนาความใกล้ชิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีพื้นฐานอยู่บนความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน และวัฒนธรรมที่มีความใกล้ชิดกันมาอย่างยาวนาน โดยในปี พ.ศ.๒๕๖๕ ที่ผ่านมา รัฐบาลทั้งสองประเทศได้ร่วมกันจัดงาน การครบรอบ ๗๕ ปี ของการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอินเดียและไทย นับเป็นโอกาสสำคัญที่ข้าพเจ้าตั้งใจทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทยในทศวรรษหน้า

ท้ายนี้ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณกองทัพอากาศไทย, สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงนิวเดลี และครอบครัวแหม่มชัยกุลวัฒน์ ที่เป็นกำลังใจมาโดยตลอด หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าขออภัยไว้ล่วงหน้า และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์นี้ จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ สืบไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทสรุปภาษาไทย	จ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
บทที่ ๒ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	๕
ขอบเขตการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	๕
ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	๖
การศึกษาประวัติศาสตร์การทูต	๖
การเมืองระหว่างประเทศ	๖
เศรษฐกิจระหว่างประเทศ	๗
กฎหมายระหว่างประเทศ	๗
องค์การระหว่างประเทศ	๗
ตัวแสดงในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	๗
ระดับการวิเคราะห์ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	๗
ความสำคัญของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	๘
บทที่ ๓ ๗๕ ปี ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทย	๑๐
สาธารณรัฐอินเดีย	๑๐
ราชอาณาจักรไทย	๑๑
ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทยในด้านต่าง ๆ	๑๒
นโยบายมองตะวันออกของอินเดีย	๑๗
นโยบายปฏิบัติการตะวันออกของอินเดีย	๑๙
นโยบายมองตะวันออกของไทย	๒๐

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ การพัฒนาความสัมพันธ์ในอนาคต	๒๑
โอกาสและอุปสรรคทางการทูต	๒๒
โอกาสและอุปสรรคทางการเมืองภายในประเทศ	๒๓
โอกาสและอุปสรรคทางศาสนาและวัฒนธรรม	๒๓
โอกาสและอุปสรรคทางการศึกษา	๒๔
โอกาสและอุปสรรคการเชื่อมต่อในการคมนาคม	๒๕
โอกาสและอุปสรรคทางความร่วมมือด้านความมั่นคง	๒๖
โอกาสและอุปสรรคทางความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ	๒๖
บทที่ ๕ สรุปการวิจัย	๒๘
บรรณานุกรม	๓๒
ประวัติผู้เขียน	๓๔

บทสรุปภาษาไทย

๑. ความเป็นมา

อินเดียและไทยมีมิตรภาพและความใกล้ชิดกันทางวัฒนธรรมที่ดีต่อกันมาอย่างยาวนาน เห็นได้ชัดในด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และศาสนาของไทยมีความคล้ายคลึงกับอินเดียเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุผลที่ไทยได้รับอิทธิพลจากอินเดียโดยตรง ตั้งแต่สมัยพระเจ้าอโศกมหาราชของอินเดียทรงส่งคณะสงฆ์มาเผยแผ่ศาสนาพุทธในไทย แม้แต่ระบอบกษัตริย์ของราชวงศ์ไทยก็ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมพราหมณ์ฮินดู ชาวไทยจำนวนมากนิยมเดินทางเข้าอินเดียเป็นประจำทุกปี เพื่อสักการะพุทธสถาน และชาวอินเดียได้เข้าอาศัยอยู่ในเมืองไทยเพื่อดำเนินธุรกิจเป็นจำนวนมากเช่นกัน ด้วยความคล้ายคลึงกันและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจากอดีตจนถึงปัจจุบัน จึงเป็นโอกาสสำคัญในการศึกษา ค้นคว้า และทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทยในทศวรรษหน้า เป็นอย่างยิ่ง

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๒.๑ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทย ในด้านต่างๆ ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา
- ๒.๒ วิเคราะห์ปัจจัยภายใน/ภายนอก ที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทย
- ๒.๒ เสนอแนะการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทย ในทศวรรษหน้า

๓. ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ครอบคลุมเรื่อง ประวัติความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, ประวัติศาสตร์การทูต, การเมืองระหว่างประเทศ, เศรษฐกิจระหว่างประเทศ, กฎหมายระหว่างประเทศ, องค์การระหว่างประเทศ รวมทั้งการศึกษาการเมืองในประเทศ

๔. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ใช้การสืบค้นข้อมูลด้านต่างๆ จาก นโยบาย การเมือง การทูต สังคม วัฒนธรรม ศาสนา ภูมิรัฐศาสตร์ พลังงาน การทหาร การค้าการลงทุน สภาพเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ และนโยบายที่เปิดเผยต่อสาธารณะของรัฐบาล

๕. วิธีการดำเนินการวิจัย

ใช้การวิจัยเชิงเอกสาร จากข้อมูลนโยบายที่เปิดเผยต่อสาธารณะของรัฐบาล, กระทรวงต่างประเทศ, ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตข่าวสาร, งานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทยในศตวรรษที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน จากปัจจัยภายนอกระหว่างประเทศและปัจจัยภายในประเทศ ที่เป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๖. ผลการวิจัย

อินเดียและไทยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันในด้านศาสนา สังคม ประวัติศาสตร์ ขบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมมาอย่างยาวนาน อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศมีบางช่วงเพิ่มขึ้นและบางช่วงลง เนื่องจากอิทธิพลของปัจจัยภายนอกจากต่างประเทศและปัจจัยภายในประเทศ แต่ในช่วงหลังสงครามเย็นสิ้นสุดลงพร้อมกับการล่มสลายของสหภาพโซเวียต นับเป็นช่วงเริ่มต้นของการฟื้นฟูความสัมพันธ์ที่ต่อกันอินเดียได้มีการปฏิรูปเศรษฐกิจและมีการประกาศใช้นโยบายมองตะวันออก ไทยจึงเป็นส่วนสำคัญต่อนโยบายดังกล่าว โดยทั้งสองประเทศ มีการเยือนระหว่างผู้นำประเทศ และผู้นำในระดับสูงขององค์กรเพิ่มมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองดีขึ้นเป็นลำดับ ในด้านการทูต การเมืองสังคม การทหาร และการค้าการลงทุน เอื้อต่อการเติบโตและการพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้ประโยชน์จากการฟื้นตัวร่วมกันในด้านการขนส่งทางอากาศ บก และทะเล

ความเป็นหุ้นส่วนระหว่างอินเดียและไทยได้พัฒนาขึ้นอย่างมากในช่วงเวลาสองทศวรรษที่ผ่านมา และมีแนวโน้มว่า จะได้รับการส่งเสริมความร่วมมือกันต่อไปในทศวรรษหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านเศรษฐกิจ และด้านการทหาร จะเป็นส่วนสนับสนุนให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง เพิ่มมากขึ้น ไทยจึงเป็นส่วนสำคัญต่อนโยบายต่างประเทศของอินเดีย ด้วยสภาพแวดล้อมทางภูมิรัฐศาสตร์ที่ไทยนับเป็นศูนย์กลางของอาเซียน จึงควรใช้โอกาสนี้ เป็นส่วนสนับสนุนผลักดันในการพัฒนา ต่อไป

๗. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และเป็นประโยชน์หลายประการ ช่วยให้ผู้วิจัยทราบถึงนโยบายต่างประเทศในระดับภูมิภาค และภูมิรัฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงกันในทุกมิติ สามารถหาหนทางป้องกันและแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างรัฐได้ จากการศึกษาเชิงลึกของสาเหตุของปัญหาความขัดแย้ง ทั้งยังเป็นสิ่งช่วยส่งเสริมสันติภาพ และเสถียรภาพระหว่างกัน เป็นสิ่งช่วยพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การค้าระหว่างประเทศ จากข้อตกลงนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศกัน ทั้งยังรวมถึงสิทธิมนุษยชน และการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกัน

๘. ข้อเสนอแนะ

รัฐบาลไทยควรให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐอินเดียในทุกๆ ด้าน เนื่องจากประเทศทั้งสองมีข้อได้เปรียบจากภูมิรัฐศาสตร์ และจากความสัมพันธ์ทางสังคมวัฒนธรรมอย่างยาวนาน ในขณะที่อินเดียกำลังพัฒนาประเทศก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจของโลกต่อจากจีน ไทยจึงควรเห็นโอกาสนี้ร่วมกับอินเดียสู่ การพัฒนาที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ต่อไป

๙. ประโยชน์ที่ ทอ.ได้รับ

การศึกษาวิจัยในระดับยุทธศาสตร์ในด้านนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การเมืองในประเทศ/ต่างประเทศ การทหาร เศรษฐกิจ และสังคม จะช่วยทำให้การกำหนดยุทธศาสตร์ ทอ. มีความสอดคล้อง ชัดเจนกับความเป็นจริงในสถานการณ์โลก และจากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จึงสามารถแสวงหาโอกาสในด้านต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ชอบธรรม เกิดประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล

บทที่ ๑

บทนำ

๑ พื้นหลัง

ในปี พ.ศ.๒๕๖๕ ที่ผ่านมา อินเดียและไทยร่วมกันเฉลิมฉลองในโอกาสครบรอบความสัมพันธ์ ๗๕ ปีที่ผ่านมาของทั้งสองประเทศ รัฐบาลของทั้งสองประเทศกำหนดจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแสดงออกถึงการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การดำเนินการจัดกิจกรรมได้รับความสนใจจากประชาชนและสื่อมวลชนเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ มีการจัดการประกวด การออกแบบโลโก้ครบรอบ ๗๕ ปีความสัมพันธ์ อินเดีย - ไทย” โดยพบว่า มีประชาชนของทั้งสองประเทศให้ความสนใจและส่งแบบโลโก้เข้าประกวดเป็นจำนวนมาก นับเป็นการแสดงออกถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกันที่มีมาอย่างยาวนาน ผู้วิจัยจึงถือโอกาสนี้ทำการวิจัย เรื่อง อนาคตความสัมพันธ์อินเดียและไทยในทศวรรษหน้า ด้วยผู้วิจัยได้มีโอกาสเป็นตัวแทนกองทัพอากาศไทย เข้ารับการศึกษาลัทธิศาสตร์วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ณ สาธารณรัฐอินเดีย ในปีนี้จึงเห็นประโยชน์จากการทำวิจัยเรื่องดังกล่าว อีกทั้งตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ อันจะเป็นประโยชน์ต่อไปในภายหน้า

การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างอินเดียและไทยอย่างเป็นทางการ เริ่มต้นก่อนที่อินเดียจะประกาศเอกราชจากอังกฤษในวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๘๐ โดยกำหนดวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๘๐ เป็นวันสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างสองประเทศ อ้างอิงจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยขั้นต้น ได้มีการแลกเปลี่ยนผู้แทนในระดับอัครราชทูต มีสถานอัครราชทูตตั้งอยู่ที่เมืองหลวงของแต่ละฝ่าย ต่อมาในวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๘๔ ทั้งสองประเทศจึงได้ตกลงยกสถานะสถานอัครราชทูตขึ้นเป็นสถานเอกอัครราชทูตและมีผู้แทนระดับเอกอัครราชทูตเกิดขึ้น

นิยามโดยทั่วไปของ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คือ การแลกเปลี่ยนและปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นข้ามพรมแดนของประเทศในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งการแลกเปลี่ยนและปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว อาจเกิดขึ้นโดยรัฐหรือผู้มีบทบาทอื่นๆ ที่ไม่ใช่รัฐ และการกระทำต่างๆ ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ส่งผลให้เกิดความร่วมมือ หรืออาจเกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศได้ในทุกโอกาสเช่นกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นสิ่งที่ทุกประเทศในโลกให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะส่งผลกระทบโดยตรงต่อผลประโยชน์ของชาติ เศรษฐกิจ การค้า การทูต วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศ ตัวอย่าง เช่น กลุ่มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น North Atlantic Treaty Organisation - NATO, Association of Southeast Asian Nations - ASEAN, Brazil + Russia + India + China + South Africa -BRICS จัดตั้งขึ้นก็เพราะสมาชิกในกลุ่มต่างมีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน แม้จะมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันบ้างในแต่ละกลุ่มตามเหตุการณ์บางช่วงในประวัติศาสตร์ของแต่ละชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อาจเพิ่มมากขึ้นหรือลดน้อยถอยลง อาจเกิดจากปัจจัยภายในหรือจากปัจจัยภายนอก ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป เช่นการเปลี่ยนแปลงหลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ ลึกลง โลกได้แบ่ง

ออกเป็นสองขั้วอำนาจ คือ สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต ทั้งสองฝ่ายต่างมุ่งขยายอิทธิพลต่อชาติอื่น ๆ จึงเกิดเป็นสงครามเย็น แต่เหตุการณ์หลังจากสหภาพโซเวียตล่มสลาย ส่งผลกระทบต่อหลายประเทศ โลกได้กลับกลายเป็นขั้วอำนาจเดียวโดยสหรัฐอเมริกาผูกขาดอำนาจมาอย่างยาวนาน แต่ในปัจจุบันสถานการณ์กำลังเปลี่ยนแปลง จีนก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจท้าทายอเมริกาโดยตรง และการพัฒนาขึ้นของขั้วอำนาจใหม่ที่เกิดขึ้น ทำให้สถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงเป็นหลายขั้วอำนาจ ซึ่งผู้นำประเทศและองค์กรต่าง ๆ จำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้ กำหนดนโยบายจากสถานการณ์ในปัจจุบันและบทเรียนในอดีต เพื่อคาดการณ์กำหนดทิศทางในอนาคต จากปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ต่อการกำหนดนโยบาย ความมั่นคงของชาติ อันจะเป็น ผลประโยชน์ของประเทศชาติ ในท้ายสุด

ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ อนาคตความสัมพันธ์อินเดียและไทย ในทศวรรษหน้า โดยศึกษาจากบทเรียน ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทยในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ ปัจจัยที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรค เพื่อสังเคราะห์หนทางหรือแนวทางปฏิบัติที่ส่งเสริมต่ออนาคตความสัมพันธ์อินเดียและไทย ในทศวรรษหน้า อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สาธารณรัฐอินเดีย และเป็นการส่งเสริมความมั่นคงของชาติและผลประโยชน์ของทั้งชาติร่วมกัน ต่อไป

๑.๒ คำชี้แจงของปัญหา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของอินเดียและไทย มีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อินเดียและไทยมีมิตรภาพและความใกล้ชิดกันทางวัฒนธรรมที่ดีต่อกันมาอย่างยาวนาน แม้ว่าทั้งสองชาติจะไม่เคยเป็นศัตรูต่อกันมาก่อน แต่ในขณะที่สถานการณ์ของโลกเกิดความขัดแย้งจากชาติมหาอำนาจที่ผ่านมา เช่น การแบ่งเป็นสองขั้วอำนาจของสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต ส่งผลให้การแสดงออกในเวทีโลกของอินเดียและไทย ในบางครั้งจะมีความเห็นต่างกันบ้างเพราะปัจจัยภายในประเทศ/ภายนอกของประเทศทั้งสองเป็นตัวกำหนด ปัจจุบันโลกกำลังเปลี่ยนเป็นหลายขั้วอำนาจ อเมริกากำลังเสื่อมถอย ในขณะที่จีนกำลังก้าวขึ้นเป็นชาติมหาอำนาจที่ท้าทายอเมริกาโดยตรง ทั้งกลุ่มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากหลายประเทศที่ต้องการต่อต้านอำนาจของอเมริกา ทั้งการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ของชาติในตะวันออกกลางที่ไม่ต้องการใช้เงินดอลลาร์ในการซื้อขายน้ำมัน จึงเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์โลกเช่นกัน

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา และมีภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญต่อภูมิภาคอาเซียน จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนจากชาติมหาอำนาจในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอินเดีย ไทยมีความใกล้ชิดกันทางวัฒนธรรมมาอย่างยาวนานในอดีต เห็นได้จากการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอินเดียในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชน ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ศาสนา การค้า การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันจนถึงปัจจุบัน จำเป็นต้องเข้าใจปัจจัยที่ส่งเสริมหรือลดทอนอุปสรรคที่เกิดขึ้นต่อความสัมพันธ์ พร้อมเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง ต่อไป

๑.๓ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

- ๑.๓.๑ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทยในด้านต่าง ๆ ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา
- ๑.๓.๒ วิเคราะห์ปัจจัยภายใน/ภายนอก ที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทย
- ๑.๓.๓ เสนอแนะการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทยในทศวรรษหน้า

๑.๔ สมมติฐาน

ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทยจะเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุจากปัจจัยภายใน/ภายนอก ระหว่างประเทศ โดยขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ทางการทูต การเมือง การทหาร สภาพเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมทางสังคม ที่เปลี่ยนแปลงไปจะเป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๑.๕ ขอบเขตของการศึกษา

มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทยในศตวรรษที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน จากปัจจัยภายนอกระหว่างประเทศและปัจจัยภายในประเทศ ที่เป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๑.๖ เนื้อหาของวิทยานิพนธ์

บทที่ ๑ – บทนำ

อินเดียและไทยมีมิตรภาพและความใกล้ชิดกันทางวัฒนธรรมที่ดีต่อกันมาอย่างยาวนาน จะเห็นได้ชัดในด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและศาสนาของไทย มีความคล้ายคลึงกับอินเดียเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุผลที่ไทยได้รับอิทธิพลจากอินเดียโดยตรง ตั้งแต่สมัยพระเจ้าอโศกมหาราชของอินเดียทรงเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยการทรงส่งคณะสงฆ์มาเผยแผ่ศาสนาพุทธในไทยและในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แม้แต่ระบอบกษัตริย์ของราชวงศ์ไทยได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมพราหมณ์ฮินดู ชาวไทยจำนวนมากจึงนิยมเดินทางเข้าอินเดียเป็นประจำทุกปีเพื่อสักการะโบราณสถานของศาสนาพุทธ และมีชาวอินเดียเข้าอาศัยอยู่ในเมืองไทยเพื่อสร้างครอบครัวและดำเนินธุรกิจเป็นจำนวนมากเช่นกัน ด้วยความคล้ายคลึงกันของทั้งสองประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทย จากอดีตจนถึงปัจจุบัน จึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างยิ่ง

บทที่ ๒ – หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คือ การศึกษาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ในด้านต่าง ๆ เช่น การทูต การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้อาจนำมาซึ่งความร่วมมือหรือความขัดแย้งระหว่างรัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจึงเป็นการอธิบายถึงการกระทำข้ามพรมแดนระหว่างประเทศ เช่น การทูต การเมืองระหว่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศ เศรษฐกิจนโยบายต่างประเทศ ภูมิรัฐศาสตร์ เป็นต้น

บทที่ ๓ – ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดีย - ไทยจนถึงปัจจุบัน

อินเดียและไทยมีความสัมพันธ์กันอย่างยาวนาน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา วิถีชีวิตของประชาชนชาวไทย และสถาบันกษัตริย์ของไทยได้รับอิทธิพลโดยตรงทั้งจากศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์อินเดีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชากรชาวไทยกว่าร้อยละ ๙๐ นับถือศาสนาพุทธ จึงมีชาวไทยเป็นจำนวนมาก นิยมเดินทางเข้าอินเดียเพื่อสักการะพุทธสถานที่สำคัญเป็นประจำทุกปี

ศตวรรษที่ผ่านมา ความสัมพันธ์อินเดียและไทยมีความใกล้ชิดกันหรือห่างเหินกันบ้าง ตามเหตุปัจจัยสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปตามสมัย แต่เพราะความใกล้ชิดคล้ายคลึงกันทางวัฒนธรรมของไทยและอินเดีย ทำให้ประเทศทั้งสองไม่เคยเป็นคู่ขัดแย้งโดยตรงต่อกัน คำถามที่สำคัญ ต่อไปคือไทยและอินเดียจะใช้โอกาสนี้ ส่งเสริม รักษา ต่อยอด พัฒนาความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไรในทศวรรษหน้า ในขณะที่สถานการณ์โลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา อย่างไร

บทที่ ๔ – แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างอินเดีย-ไทยในทศวรรษหน้า และข้อเสนอแนะ

แม้ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทยจะมีข้อได้เปรียบจากความคล้ายคลึงกันของขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมซึ่งได้รับอิทธิพลจากอินเดียโดยตรง สืบถอดต่อกันมาอย่างยาวนาน แต่ยังคงมีปัจจัยภายในประเทศของทั้งสองประเทศ เช่น ระบอบการเมือง การปกครอง สภาพเศรษฐกิจ และปัจจัยภายนอกจากสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของอินเดียและไทยโดยทั้งสิ้น ที่สำคัญหากมองในระดับภูมิรัฐศาสตร์ ภูมิภาคอินโดแปซิฟิก เป็นพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ของ ๒ ขาติมหาอำนาจ สหรัฐอเมริกาและจีนต้องการขยายอิทธิพลของตนในพื้นที่ดังกล่าว เห็นได้จากความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ และการขยายอิทธิพลของจีนอย่างต่อเนื่อง นับเป็นเรื่องที่ท้าทาย ต่อความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทยในอนาคต แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อมองถึงนโยบายต่างประเทศของทั้งสองประเทศใน ๒ ทศวรรษที่ผ่านมา นโยบายมอง/ปฏิบัติการตะวันออกของอินเดีย และนโยบายมองตะวันตกของไทย เป็นสิ่งที่ส่งเสริมกันทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงคาดการณ์ได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทยมีแนวโน้มส่งเสริมกันในทางที่ดีต่อกันในทศวรรษหน้า

บทที่ ๕ – บทสรุป

บทที่ ๒

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่อรัฐ ปัจจุบันโลกประกอบด้วย ๑๙๕ รัฐ และมีรัฐที่เป็นสมาชิกสหประชาชาติจำนวน ๑๙๓ รัฐ แต่ละรัฐมีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่อกัน เพราะในยุคโลกาภิวัตน์มีการสื่อสารที่ไร้พรมแดน จึงไม่มีรัฐใดที่จะดำรงอยู่โดยปราศจากความสัมพันธ์ระหว่างกันและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อาจหมายรวมถึง การรวมกลุ่มองค์กรระหว่างประเทศเพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป เช่น NATO, ASEAN และ BRICS

รัฐ หมายถึง สังคมที่เป็นทางการ ประกอบด้วย ประชากร ดินแดน รัฐบาล และอำนาจอธิปไตยของรัฐ โดยแต่ละรัฐมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ประกอบด้วยประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการทูต การเมืองระหว่างประเทศ การทหาร และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยทั่วไป นิยมใช้การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย DIME Analysis เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ในแต่ละด้าน

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจึงเป็นเครื่องมือระหว่างรัฐหนึ่งกับอีกรัฐหนึ่ง ทั้งที่อยู่ใกล้อาณาเขตหรือแม้แต่จะอยู่ห่างกันออกไป ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เมื่อรัฐมีความขัดแย้งในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอาจเป็นเหตุให้นำไปสู่การก่อสงครามระหว่างกันได้ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องศึกษาให้มีความเข้าใจ โดยทั่วไปมักมีความสับสนระหว่าง คำว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กับคำว่า การเมืองระหว่างประเทศ เพราะ ๒ คำนี้ มีความหมายและขอบข่ายความสนใจที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การเมืองระหว่างประเทศมีความหมาย และขอบข่ายความสนใจที่แคบกว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การเมืองระหว่างประเทศให้ความสนใจศึกษาเฉพาะบางประเด็นทางการเมืองในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น การกำหนดนโยบายต่างประเทศ เป็นต้น เพราะฉะนั้น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจึงมีขอบข่ายที่กว้างขวาง เช่น ประวัติศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการทูต การเมืองระหว่างประเทศ การทหาร และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เป็นต้น และมีตัวแสดงเข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย จึงกล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คือ การศึกษาธรรมชาติ พฤติกรรม และอิทธิพลที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างกันของรัฐซึ่งอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เป็นอนาธิปไตย

ขอบเขตการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศครอบคลุมเรื่อง ประวัติความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ประวัติศาสตร์การทูต การเมืองระหว่างประเทศ เศรษฐกิจระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ รวมทั้งการศึกษาการเมืองในประเทศ

ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

เป็นการศึกษาในเชิงประวัติความเป็นมาของการดำเนินกิจกรรมระหว่างรัฐ ทั้งในด้านการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม มีทั้งความร่วมมือและความขัดแย้ง สันติภาพและสงคราม ศึกษาค้นคว้าถึงการพัฒนาในการแสวงหาความร่วมมือระหว่างกัน รวมถึง การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง การยุติสงครามและสร้างสันติภาพด้วยมาตรการต่าง ๆ เช่น การจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศ การลงนามในสนธิสัญญา เป็นต้น

การศึกษาประวัติศาสตร์การทูต

การทูต หมายถึง ศิลปะความสามารถในการเจรจาที่จะนำไปสู่การตกลงกันระหว่างตัวแทนของรัฐ ผู้เจรจาจึงต้องรักษาผลประโยชน์และลดการสูญเสียผลประโยชน์ของฝ่ายตน การดำเนินการทูต กระทำได้ทั้งในยามปกติและยามสงคราม การทูตอาจใช้ในโอกาสต่างๆ เช่น นโยบายต่างประเทศ การเจรจาต่อรองกับรัฐอื่น เป็นต้น การศึกษาประวัติศาสตร์การทูตจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อรู้ถึงวิวัฒนาการของความสัมพันธ์ทางการทูตนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยศึกษาในเรื่องของความต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์ในการเปลี่ยนแปลงทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่อรัฐ เพื่อใช้เป็นหลักวิเคราะห์ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากอดีตเปรียบเทียบกับปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นใช้เป็นแนวทางและสามารถคาดการณ์ สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

การเมืองระหว่างประเทศ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในมิติของการเมืองระหว่างประเทศ เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมของรัฐหนึ่งที่มีต่อรัฐหนึ่งในทางการเมือง มุ่งพิจารณากระบวนการของรัฐ ในอันที่จะให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ของชาติตน โดยผ่านการกำหนดนโยบายและการดำเนินตามนโยบาย ทั้งนี้ การที่จะได้มาซึ่งผลประโยชน์นั้น อาจเป็นผลทำให้รัฐต้องนำตัวเองไปสู่ความขัดแย้งกับรัฐอื่น ๆ ซึ่งต่างก็มีผลประโยชน์ของตนเองเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ การเมืองระหว่างประเทศจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการได้มาซึ่งอำนาจ การคงไว้ซึ่งอำนาจ และการขยายอำนาจ โดยสัมพันธ์กับปัจจัย ๓ ประการคือ ผลประโยชน์ ข้อขัดแย้ง และอำนาจ ทั้งนี้ ผลประโยชน์ของชาติเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการเมืองระหว่างประเทศ ส่วนข้อขัดแย้งเป็นเงื่อนไขของการบรรลุซึ่งผลประโยชน์ของชาติ และอำนาจเป็นเครื่องมือเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ของชาติ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในมิติของการเมืองระหว่างประเทศ จึงเป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐซึ่งล้วนมีผลประโยชน์ของตนเองเป็นที่ตั้ง ซึ่งบางรัฐอาจมีผลประโยชน์ร่วมกัน แต่บางรัฐอาจจะมีผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกัน ดังนั้น การเมืองระหว่างประเทศจึงเป็นการศึกษา ทั้งในด้านความร่วมมือและความขัดแย้งระหว่างกันของรัฐทั้งหลาย

เศรษฐกิจระหว่างประเทศ

เศรษฐกิจระหว่างประเทศ คือ การค้าระหว่างประเทศ เป็นการนำสินค้าและบริการไปแลกเปลี่ยนกับอีกประเทศหนึ่ง เนื่องจากความแตกต่างกันทางทรัพยากรและความสามารถในการผลิต เป็นการดำเนินธุรกิจและความสัมพันธ์ร่วมกันทางด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วยกิจกรรม ๔ ประการ คือ การค้าระหว่างประเทศ การชำระเงินระหว่างประเทศ การลงทุนระหว่างประเทศ และความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

กฎหมายระหว่างประเทศ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้ความสนใจในประเด็นทางด้านกฎหมายระหว่างประเทศ ในมุมมองที่เป็นกลไกหรือเป็นเครื่องมือ ในการสร้างความมั่นคงระหว่างประเทศ โดยมีความเชื่อว่ากฎหมายระหว่างประเทศจะช่วยส่งเสริมหรือยับยั้งการกำหนดนโยบายต่างประเทศ หรือการตัดสินใจของผู้มีอำนาจในรัฐแม้ว่าในปัจจุบันจะไม่สามารถนำกฎหมายระหว่างประเทศมาบังคับใช้ให้รัฐหนึ่งรัฐใดปฏิบัติตามได้อย่างเต็มที่ก็ตาม เพราะแต่ละรัฐล้วนมีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเอง แต่ด้วยความจำเป็นและความเหมาะสมมักจะทำให้รัฐต่าง ๆ ยินยอมปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศที่กำหนด

องค์การระหว่างประเทศ

องค์การระหว่างประเทศ เป็นการมุ่งศึกษาถึงรูปแบบขององค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละองค์การ ทั้งในด้านการทูต การเมือง การทหาร เศรษฐกิจและสังคม โดยพิจารณาถึงประวัติความเป็นมาของการก่อตั้ง รูปแบบ กลไก กระบวนการ บทบาท วัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศที่มีต่อรัฐต่าง ๆ

ตัวแสดงในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลาย ทั้งด้านการทูต การเมือง วัฒนธรรม การทหาร และเศรษฐกิจ ปรากฏการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ มีตัวแสดงก็คือ ผู้กระทำและผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำของตัวแสดง ในปรากฏการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวมา โดยเฉพาะในสังคมโลก ปัจจุบันที่ประเทศต่าง ๆ ล้วนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศอื่น ๆ และองค์กรอื่น ๆ ไม่สามารถที่จะดำรงตนอย่างโดดเดี่ยว หรือเลือกที่จะไม่ติดต่อคบค้าสมาคมกับตัวแสดงต่าง ๆ ได้ จึงทำให้ปรากฏการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีตัวแสดงเข้ามาเกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ ๒ ประเภท คือ รัฐ และตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ

ระดับการวิเคราะห์ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีระดับในการวิเคราะห์ ๓ ระดับด้วยกัน แต่ละระดับให้มุมมองต่อผู้ศึกษาที่แตกต่างกัน แต่ปรากฏการณ์หนึ่ง ๆ ที่เกิดขึ้นอาจอธิบายผ่านระดับการวิเคราะห์ทั้ง ๓ ระดับได้อย่างมีน้ำหนักน่าเชื่อถือไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงขึ้นอยู่กับผู้ศึกษาว่าจะเลือกสรรอย่างไร เช่น การเกิดสงครามแต่ละครั้งอาจวิเคราะห์สาเหตุที่เกิดขึ้นได้ทั้งในระดับบุคคล ระดับรัฐ และระดับระบบระหว่างประเทศ ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

๑. ระดับบุคคล (Individual Level) การวิเคราะห์ในระดับบุคคล เป็นการพิจารณาถึง บุคลิกภาพ ทัศนคติ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม อุดมการณ์ และแรงจูงใจทางการเมือง

๒. ระดับรัฐ (State Level) การวิเคราะห์ในระดับนี้ เป็นการพิจารณาถึงปัจจัยหรือเงื่อนไขภายในประเทศว่ามีผลต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศอย่างไร

๓. ระดับระบบระหว่างประเทศ (International System Level) การวิเคราะห์ในระดับนี้ เป็นการพิจารณาระบบระหว่างประเทศว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของรัฐอย่างไร เป็นการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับระบบระหว่างประเทศทั้งในระดับภูมิภาคและในระดับโลก เช่น กลุ่มอาเซียน กลุ่มเอเปค องค์การสหประชาชาติ

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จึงเป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมและการกระทำในด้านต่าง ๆ ของรัฐ ที่มีต่อกัน ซึ่งรัฐเหล่านี้ต่างล้วนมีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเอง และคำนึงถึงการรักษผลประโยชน์ของชาติ เป็นสำคัญ ดังนั้น พฤติกรรมและการกระทำของรัฐมีต่อรัฐอื่น ๆ จึงมีทั้งความร่วมมือและความขัดแย้ง จนบางครั้งอาจลุกลามนำไปสู่การเกิดสงคราม ทำให้เกิดแนวคิด หรือทฤษฎีเป็นจำนวนมาก เพื่อจะนำมาใช้ในการจัดระเบียบระบบระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดสันติภาพร่วมกัน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน รัฐไม่ใช่ตัวแสดงเพียงหนึ่งเดียวในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกต่อไป แต่ยังมีตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากซึ่งมีบทบาทและอิทธิพลต่อระบบระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เช่น องค์การระหว่างประเทศ บริษัทข้ามชาติ เป็นต้น

ความสำคัญของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังนี้

๑. เพื่อช่วยให้ผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศได้รู้และความเข้าใจในระดับโลกและภูมิรัฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงในทุกมิติ รวมถึงพฤติกรรมต่อแรงจูงใจในการกำหนดนโยบายต่างประเทศ

๒. สามารถป้องกัน และแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างรัฐได้ จากการศึกษาถึงสาเหตุเชิงลึกของความขัดแย้ง

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศช่วยส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพระหว่างกัน สามารถใช้การเจรจาต่อรองไกล่เกลี่ย และแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างกันได้

๔. เพื่อช่วยพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การค้าการลงทุนระหว่างประเทศ ข้อตกลงนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กับสถาบันระหว่างประเทศ เช่น องค์การการค้าโลก

๕. แก้ปัญหาความท้าทายระดับโลกในประเด็นเร่งด่วน เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โลกการแพร่กระจายของเชื้อโรคต่างๆ การก่อการร้าย และการอพยพผู้ลี้ภัยระหว่างประเทศ นับเป็นความท้าทายที่ต้องมีประสิทธิภาพของประเทศต่างๆ ต้องมีความร่วมมือในระดับทวิภาคีหรือระดับพหุภาคี

๖. การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนถือเป็นกรอบการทำงาน การจัดการกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศ เช่นองค์การสหประชาชาติ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้คนทั่วโลก

๗. การรักษาความมั่นคงของชาติ ต้องมีข้อมูลที่ถูกต้องในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายด้านความมั่นคง

๘. อำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่หลากหลาย ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและความร่วมมือระหว่างประชาชนกับประชาชนในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

๙. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้พลเมืองโลกรับรู้ และแบ่งปันความรับผิดชอบของตนในฐานะพลเมืองโลก

บทที่ ๓

๗๕ ปี ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทย

เป็นที่ทราบกันดีของประชาชนทั้งสองประเทศว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทย ไม่ได้เกิดขึ้นเมื่อไม่นาน ความจริงแล้ว ทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างใกล้ชิดยาวนานกว่า ๒,๐๐๐ ปี โดยมีความเชื่อมโยงทางศาสนา ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม และการค้าที่มีมาอย่างยาวนาน หลักฐานทางวรรณคดีอินเดียโบราณกล่าวถึงประเทศไทยว่า เป็นสวรรค์ภูมิหรือแผ่นดินทอง ในศตวรรษที่ ๓ พระเจ้าอโศกมหาราชมีพระทัยแน่วแน่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยส่งพระโสณเถระและพระอุตตรเถระมายังไทยเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งนี้ อิทธิพลของศาสนาฮินดูได้เผยแผ่มายังประเทศไทยเมื่อ ๒,๐๐๐ ปีก่อนเช่นกัน ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในการพิธีกรรมและการปฏิบัติทางศาสนาฮินดู ขนบธรรมเนียมประเพณี การบูชาเทพเจ้า สถาปัตยกรรมของพระราชวังและวัดไทย ศิลปะ ประติมากรรม นาฏศิลป์ การละครและวรรณกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิธีพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของพระมหากษัตริย์ไทยดำเนินด้วยพิธีกรรมทางศาสนาพราหมณ์ฮินดู และพระมหากษัตริย์ไทยในราชวงศ์จักรีองค์ปัจจุบันได้รับพระนามว่า พระราม ในการขึ้นครองราชย์โดยเป็นลำดับที่ ๑๐ ในรัชกาลปัจจุบัน จึงเห็นได้ว่าสังคมไทยในทุกระดับชนชั้นต่างได้รับอิทธิพลจากอินเดียเป็นอย่างมาก

จากอดีตที่ผ่านมาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศมีความใกล้ชิดอย่างมากทางศาสนา ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม และการค้า มีประชาชนชาวอินเดียสร้างครอบครัวอาศัยอยู่ในไทยเป็นจำนวนมาก ทั้งสองประเทศจึงมีศักยภาพที่จะพัฒนาส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้

สาธารณรัฐอินเดีย

อินเดียเป็นประเทศที่มีพื้นที่ ๓,๒๘๗,๕๙๐ ตารางกิโลเมตร ใหญ่เป็นอันดับ ๗ ของโลก ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียใต้ ทิศเหนือติดกับจีน เนปาล และภูฏาน ทิศตะวันตกเฉียงเหนือติดกับ ปากีสถาน ทิศตะวันตกเฉียงใต้และตะวันออกเฉียงใต้ติดกับมหาสมุทรอินเดีย ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ติดกับเมียนมา ทิศตะวันออกติดกับบังกลาเทศ มีจำนวนประชากรประมาณ ๑.๔ พันล้านคน ในปี พ.ศ.๒๕๖๖ มีสภาพภูมิอากาศแตกต่างกันอย่างกันมาก เนื่องจาก อุณหภูมิเฉลี่ย ในที่ราบช่วงฤดูร้อน ประมาณ ๓๕ องศาเซลเซียส และฤดูหนาวประมาณ ๑๐ องศาเซลเซียส มีพื้นที่กว้างใหญ่ ตอนเหนืออยู่ในเขตหนาว ขณะที่ตอนใต้อยู่ในเขตร้อนทางเหนือมีแม่น้ำสายใหญ่ ไหลผ่าน คือ แม่น้ำสินธุและคงคา จึงอุดมสมบูรณ์กว่าตอนใต้ ซึ่งมีแต่แม่น้ำสายสั้นๆ อินเดียมีความหลากหลายทางศาสนา แบ่งออกเป็น ฮินดู ร้อยละ ๘๑.๓ มุสลิม ร้อยละ ๑๒; คริสต์ ร้อยละ ๒.๓; ซิกข์ ร้อยละ ๑.๙; อื่น ๆ ร้อยละ ๒.๕ สภาพเศรษฐกิจของอินเดีย ในปี พ.ศ.๒๕๖๕ มีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ๓.๗ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ รายได้ประชาชาติต่อหัว ๒,๓๘๘.๖ ดอลลาร์สหรัฐ การขยายตัวทางเศรษฐกิจร้อยละ ๗.๗ อินเดียมีระบอบการปกครองสาธารณรัฐ การปกครองแบ่งออกเป็น ๒๙ รัฐ และดินแดนสหภาพจำนวน ๗ เขต โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขของ

ประเทศ ประธานาธิบดีคนปัจจุบันคือ เทราปที มูร์มุ เข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๕ และนายเนเรนทร โมตี ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ ๑๔ ของอินเดียตั้งแต่วันที่ ๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

ราชอาณาจักรไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีพื้นที่ ๕๑๓,๒๑๐ ตารางกิโลเมตร ใหญ่เป็นอันดับที่ ๕๐ ของโลก ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีภูมิรัฐศาสตร์เป็นศูนย์กลางของภูมิภาค มีพื้นที่ติดกับทะเลอันดามันและอ่าวไทย มีอาณาเขตด้านทิศตะวันออกติดกับประเทศลาวและกัมพูชา ด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกติดกับประเทศพม่า และทางทิศใต้ติดกับประเทศมาเลเซีย จำนวนประชากรประมาณ ๗๑,๘๐๑,๒๗๙ ล้านคน เมืองหลวงของประเทศไทยคือ กรุงเทพมหานคร เป็นที่อยู่อาศัยของประชากรกว่า ๑๐ ล้านคน สภาพภูมิอากาศของประเทศไทยเป็นภูมิอากาศเขตร้อน มีอุณหภูมิและความชื้นสูง ประเทศไทยมี ๓ ฤดูได้แก่ฤดูร้อน จะอยู่ช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ไปจนถึงกลางเดือนพฤษภาคม, ฤดูฝน จะอยู่ช่วงกลางเดือนพฤษภาคมไปจนถึงกลางเดือนตุลาคม และฤดูหนาว จะอยู่ช่วงกลางเดือนตุลาคมไปจนถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ การนับถือศาสนาของประชากรของประเทศไทย ร้อยละ ๙๓.๕ เป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมานับถือศาสนาอิสลามร้อยละ ๕.๔ และศาสนาคริสต์ร้อยละ ๑.๑ ที่เหลือเป็นผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ รวมทั้งผู้ที่ไม่มีศาสนา น้อยกว่าร้อยละ ๐.๑ สภาพเศรษฐกิจของไทย มีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ๔๙๕.๒ พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ.๒๕๖๕ รายได้ประชาชาติต่อหัว ๗,๐๘๙.๗ ดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ.๒๕๖๕ การขยายตัวทางเศรษฐกิจร้อยละ ๒.๖ ในปี พ.ศ.๒๕๖๕ ประเทศไทยแบ่งการปกครองออกเป็น ๗๖ จังหวัดและ ๒ เขตปกครองพิเศษ ระบบการปกครองของไทย เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยพระมหากษัตริย์ในรัชกาลปัจจุบันคือ พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นประมุขแห่งรัฐ ส่วนนายกรัฐมนตรีในปี พ.ศ.๒๕๖๖ คือ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๗ เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ ๒๙ ของไทย

ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทยในด้านต่าง ๆ

อินเดียและไทยตั้งอยู่ในภูมิรัฐศาสตร์ที่ใกล้กันในภูมิภาคเอเชีย อินเดียเป็นศูนย์กลางของเอเชียใต้ ในขณะที่ไทยเป็นศูนย์กลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพรมแดนติดต่อกันในฝั่งทะเลอันดามัน ความสัมพันธ์ของอินเดียและไทย จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ พบว่า มีพื้นฐานมาจากประวัติศาสตร์ทางสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม มากกว่า ๒,๐๐๐ ปี ดังปรากฏหลักฐานเห็นได้ชัดจากการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทยในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชของอินเดีย ปัจจุบันประชาชนชาวไทยจำนวนมากนิยมเดินทางเข้าไปสักการะพุทธศาสนสถานในอินเดียเป็นประจำทุกปี ขณะเดียวกันศาสนาฮินดูสามารถพบได้ในสถาปัตยกรรม ศิลปะ ประติมากรรม การละคร และวรรณกรรมในไทยเช่นกัน ภาษาไทยยังได้รับอิทธิพลมาจากภาษาบาลีและสันสกฤต และบางคำยังมีความคล้ายกับภาษาฮินดี นักธุรกิจเชื้อสายอินเดียในไทยมีบรรพบุรุษที่เป็นชาวอินเดียพลัดถิ่นที่เดินทางเข้ามาอาศัยและสร้างธุรกิจหรือทำงานในไทยในอดีต นับเป็นอีกหนึ่งความผูกพันที่ใกล้ชิดของไทยและอินเดีย จากประวัติศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของอินเดียและไทยไม่เคยเป็นศัตรูต่อกัน และไม่เคยมีปัญหาด้านพรมแดน

ทางทะเลต่อกัน ในปัจจุบัน มีการลาดตระเวนทางทะเลร่วมกันเป็นประจำทุกปี อินเดียและไทยพยายามเชื่อมโยงการคมนาคมทางบกผ่านประเทศเมียนมาในขณะที่การเชื่อมโยงกันทางอากาศ มีเที่ยวบินเป็นจำนวนมาก ข้อมูลนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าประเทศไทยในปี พ.ศ.๒๕๖๕ ที่ผ่านมามีนักท่องเที่ยวอินเดียเดินทางเข้าไทยเป็นจำนวนมากถึง ๙.๕ แสนคน เป็นอันดับ ๒ รองจากนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย

ความสัมพันธ์ด้านการทูต

การเยือนในระดับผู้นำประเทศ ตัวแทนของรัฐบาลและการประชุมในระดับสูงเกิดขึ้นเป็นประจำก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ในปี พ.ศ.๒๕๖๓ และในช่วงเวลาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ นายกรัฐมนตรีของทั้งสองประเทศได้พูดคุยแลกเปลี่ยน แนวความคิด วิธีการในแผนการรับมือกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ และให้แต่ละหน่วยงานร่วมมือกัน ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาวัคซีนเพื่อช่วยเหลือ ทั้งสองฝ่ายได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจร่วมกัน ในเดือนสิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๕

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราชของไทย ทรงเป็นศิษย์เก่าของ Banaras Hindu University ทรงได้รับพระราชทานรางวัล ปัทมาศรี ในปี พ.ศ.๒๕๖๑ จากรัฐบาลอินเดีย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเยือนอินเดียเป็นประจำมากกว่า ๒๐ ครั้ง รัฐบาลอินเดียมอบรางวัลแก่พระองค์ได้แก่ รางวัล Indira Gandhi Prize for Peace ในปี พ.ศ.๒๕๕๗, รางวัล World Sanskrit Award ในปี พ.ศ.๒๕๕๙ และรางวัล Padma Bhushan ในปี พ.ศ.๒๕๖๐ สำหรับผลงานที่เป็นแบบอย่างในด้านวรรณกรรมและการศึกษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงเป็นชาวต่างชาติได้รับรางวัล อีกทั้งทรงเป็นพระบรมวงศานุวงศ์ พระองค์แรกที่ได้รับรางวัลนี้

สมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฬาภรณฯ ทรงได้รับรางวัล World Sanskrit Award จากรองประธานาธิบดีอินเดีย ในวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๙ ทรงเสด็จฯ เยือนอินเดียระหว่างวันที่ ๑๔ – ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๖๓ เสด็จร่วมงานฉลองครบรอบ ๑๐ ปี โรงพยาบาลจุฬาภรณ ณ วัดไทยพุทธคยา เสด็จเยือนกุสินาราและเดลี เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๙ นายกรัฐมนตรีโมดีของอินเดียเยือนกรุงเทพฯ เพื่อถวายเป็นความอาลัยต่อการเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ในวันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๙

Anupriya Singh Patel, MoS (C&I) กระทรวงพาณิชย์และอุตสาหกรรมของอินเดีย เยือนประเทศไทย ระหว่างวันที่ ๒๒ – ๒๔ พฤษภาคม ค.ศ.๒๐๒๒ เพื่อเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมาธิการ UNESCAP ครั้งที่ ๗๘

น.ส.พรพิมล กาญจนลักษณ์ ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย เยือนอินเดียเพื่อเข้าร่วมการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน-อินเดียสมัยพิเศษ (SAIFMM) ในฐานะทูตพิเศษของ DPM/FM Don เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๕ ในกรุงนิวเดลีในระหว่างการเยือนได้เข้าร่วมการประชุมทางโทรศัพท์ร่วมกับนายกรัฐมนตรีนเรนทรา โมดี และหารือทวิภาคีกับ EAM และเลขาธิการตะวันออกเข้าร่วมการเสวนาของนิวเดลีครั้งที่ ๑๒ ในวันที่ ๑๖ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๕

Dr. Rajkumar Ranjan Singh รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของอินเดียเยือนประเทศไทยระหว่างวันที่ ๒๙ - ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๕ เพื่อร่วมงาน North-East India Festival ครั้งที่ ๒ ในระหว่างการเดินทาง ได้หารือทวิภาคีกับนายวิชาวัฒน์ อิศรภักดี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๕

Shri Om Birla ประธานโลกสภาของอินเดียเข้าพบนายชวน หลีกภัย ของไทย เพื่อหารือก่อนการประชุมสุดยอดผู้นำของรัฐสภา G20 ในกรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ค.ศ.๒๐๒๒ โดยทั้งสองฝ่ายตกลง เรื่องการเสริมสร้างความร่วมมือด้านรัฐสภาระหว่างอินเดียและไทย

ความเชื่อมโยงทางศาสนา และวัฒนธรรม

กว่า ๒,๕๐๐ ปีมาแล้ว ที่พระพุทธศาสนาได้อุบัติขึ้นท่ามกลางสังคมอินเดียที่มีความหลากหลายด้านความเชื่อ ศาสนา ลัทธิ ที่เกิดขึ้นก่อนพระพุทธศาสนา แม้ว่าพระพุทธศาสนาจะเกิดขึ้นมาในอินเดียเหมือนกับศาสนาอื่นๆ แต่พุทธศาสนามีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากศาสนาอื่นตรงที่ทว่าเกิดขึ้นมาพร้อมกับหลักทฤษฎีใหม่ซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ด้วยเรื่องของกฎแห่งกรรม การทำสมาธิ และความเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ คือ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป ซึ่งหักล้างกับความเชื่อดั้งเดิมของชาวอินเดีย แม้ว่าปัจจุบันจะเหลือแต่โบราณสถานของพุทธศาสนาปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ชาวไทยเป็นจำนวนมากนิยมเดินทางเข้าอินเดียเพื่อสักการะพุทธสถานเป็นประจำทุกปี

ศาสนาฮินดูในสังคมไทยเป็นตัวอย่งที่แสดงให้เห็นถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรมร่วมกันของอินเดียและไทย สมัยโบราณคนไทยเชื่อว่ากษัตริย์คืออวตารของพระวิษณุมาจุติในโลกมนุษย์ ด้วยความเชื่อนี้ คำว่า พระรามจึงเกี่ยวข้องกับพระนามของกษัตริย์ไทยเสมอ แม้แต่ชื่อเมืองหลวงในสมัยกรุงศรีอยุธยาของไทย อดีตเมืองหลวงเก่าของไทย ก็ได้อ้างชื่อมาจากเมืองอโยธยาของพระรามเช่นกัน

ปัจจุบันการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นภายใต้กรอบของ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โครงการแลกเปลี่ยน (CEP) ระหว่างสองประเทศ การเปิดศูนย์วัฒนธรรมอินเดียในไทย ในเดือน กันยายน พ.ศ.๒๕๕๒ การเฉลิมฉลองงาน Azadi Ka Amrit Mahotsav เปิดตัวในไทย เมื่อ ๑๒ มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๔ โดยมีการแปลรัฐธรรมนูญอินเดียเป็นภาษาไทย ในสมัยของนายชวน หลีกภัย ประธานสภาผู้แทนราษฎรของไทย นับเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความเข้าใจในรัฐธรรมนูญของอินเดีย

สถานเอกอัครราชทูตอินเดียในประเทศไทยร่วมกับสมาคมไตรรัตน์ภูมิแห่งประเทศไทยจัดงานนิทรรศการ แห่ลงมรดกทางพระพุทธศาสนาของอินเดีย ภายใต้หัวข้อ พุทธภูมิและการเดินทางตามรอยพระพุทธบาท ระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๘ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๕ ณ กรุงเทพฯ ประเทศไทย โดย Usha Thakur รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวของอินเดียเดินทางมาเยือนประเทศไทยเพื่อร่วมงานดังกล่าว

ความร่วมมือด้านการศึกษา

บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการศึกษารับการลงนามในปี พ.ศ.๒๕๔๘ อินเดียเสนอทุนการศึกษาจำนวน ๗๒ ทุนต่อปี ภายใต้โครงการต่างๆ (ITEC ๔๐ ทุน, ทุน ICCR ๓๐ ทุน และ ทุนภาษาฮินดี ๒ ทุน) แก่ประเทศไทย อินเดียยังเสนอปริญญาเอกจำนวน ๑,๐๐๐ ทุน ที่ IITs แก่

ประเทศในอาเซียนปัจจุบันมีศูนย์อินเดียศึกษาในประเทศไทยจำนวน ๖ แห่ง ที่จัดตั้งขึ้นในมหาวิทยาลัย/สถาบันต่าง ๆ ของไทย

การเชื่อมต่อในการคมนาคม

การเชื่อมต่อพื้นที่ทางทะเลเป็นเรื่องสำคัญต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างอินเดียและไทย ที่ผ่านมามีการจัดการสัมมนาเรื่อง โอกาสทางการค้าใหม่ผ่านการเชื่อมต่อทางทะเลในอ่าวเบงกอล เห็นได้ว่าแผนการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกและเขตเศรษฐกิจพิเศษแห่งใหม่ในเมืองทวาย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และในภาคใต้ของไทยจะเชื่อมโยงชายฝั่งทะเลตะวันออกของอินเดียได้เป็นอย่างดี

การเชื่อมต่อทางอากาศระหว่างอินเดียและไทยกำลังเติบโตอย่างมีศักยภาพ โดยมีเที่ยวบินเฉลี่ย ๑๕๐ เที่ยวบินต่อสัปดาห์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปริมาณที่เพิ่มขึ้นของผู้โดยสารระหว่างทั้งสองประเทศ

การเชื่อมต่อทางบกผ่านทางหลวงไตรภาคี อินเดีย-เมียนมา-ไทยสามารถพัฒนาเพื่อขยายการเชื่อมต่อทางบกผ่านภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดียไปยังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การเชื่อมโยงโครงการที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งเหล่านี้คาดว่าจะช่วยยกระดับการเชื่อมต่อขยายการค้าและการพาณิชย์กับอินเดียควรจัดตั้งคณะทำงานร่วมกันด้านความเชื่อมโยงเชิงกลยุทธ์ของทั้งสองประเทศ

การท่องเที่ยวนับเป็นหัวใจสำคัญทางภาคธุรกิจที่มีศักยภาพสูงในการส่งเสริมการติดต่อการลงทุนมีเที่ยวบินระหว่างอินเดียและไทยมากกว่า ๑๕๐ เที่ยวบินต่อสัปดาห์ มีนักท่องเที่ยวชาวอินเดียมากกว่า ๑ ล้านคน เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเมืองไทย นักท่องเที่ยวชาวไทยประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ คน เดินทางเข้าอินเดียเพื่อสักการะพุทธสถาน เป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นการส่งเสริมการเดินทางเข้าออกของนักท่องเที่ยวชาวไทยให้มีจำนวนมากขึ้น อินเดียจึงได้ดำเนินการปรับเปลี่ยนการออกวีซ่าแบบอิเล็กทรอนิกส์แบบเข้าออกครั้งเดียวสำหรับคนไทยเป็นวีซ่าอิเล็กทรอนิกส์แบบเข้าออกสองครั้ง นอกจากนี้อินเดียได้อนุมัติวีซ่าภาคธุรกิจและวีซ่าท่องเที่ยวแบบเข้าได้หลายครั้งเป็นเวลา ๕ ปี จากเดิมครั้งละ ๑ ปี แต่นักท่องเที่ยวไทยต้องการให้อินเดียปรับปรุงการเชื่อมต่อการคมนาคมเชื่อมต่อระหว่างทางอากาศและทางบกควรปรับปรุง โครงสร้างพื้นฐาน โรงแรม ที่พัก และการบำรุงรักษาพุทธศาสนสถานที่สำคัญ

ความร่วมมือด้านความมั่นคง

อินเดียและไทยเป็นเพื่อนบ้านที่ติดกันมาตลอด ไม่เคยมีสถานการณ์ขัดแย้งต่อกัน และไม่เคยใช้กำลังต่อกันมาก่อน จากพื้นที่ทางภูมิรัฐศาสตร์ทั้งสองประเทศ อินเดียและไทยมีพื้นที่เชื่อมต่อกันทางทะเลร่วมกันในทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย กองทัพเรืออินเดียร่วมกับกองทัพเรือไทยมีการฝึกซ้อมในการฝึกลาดตระเวนทางเรือเป็นประจำทุกปี ความร่วมมือด้านความมั่นคงนี้ จึงเป็นสิ่งจำเป็นต้องดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีในด้านต่างๆ เช่น การฝึกซ้อมและผสม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การเสริมสร้างศักยภาพ และการสนับสนุนพัฒนาขีดความสามารถร่วมกัน

อินเดียและไทยได้ลงนามความร่วมมือด้านกลาโหมในวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๕ ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๘ เป็นต้นมาอินเดียได้เข้าร่วมในการฝึก Cobra Gold ในหมวด Observer plus ทางอินเดีย ได้ส่งผู้สังเกตการณ์เข้าร่วมการฝึกในประเทศไทย

การลาดตระเวนทางทะเลร่วมกันปีละ ๒ ครั้ง โดยกองทัพเรือของทั้งสองประเทศ การแลกเปลี่ยน การเยือนของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และการฝึกอบรบเจ้าหน้าที่เป็นประจำทุกปี

อินเดียและไทยสานต่อความสัมพันธ์และความร่วมมือทางทหารในทุกมิติ เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๖๖ พลเอก สนิชชก สังขจันทร์ ปลัดกระทรวงกลาโหม ให้การต้อนรับ นางสาว นิเวติดา ชุกกลา เวอร์มา (Nivedita Shukla Verma) รองปลัดกระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐอินเดีย ณ กระทรวงกลาโหม โดยปลัดกระทรวงกลาโหมได้กล่าวยินดีต้อนรับรองปลัดกระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐอินเดีย และคณะ ในโอกาสเดินทางมาเข้าร่วมการประชุมหารือด้านการทหารระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกลาโหม สาธารณรัฐอินเดีย (Thailand-India Defense Dialogue) ครั้งที่ ๘ เพื่อหารือเกี่ยวกับสถานการณ์ ด้านความมั่นคงในภูมิภาคที่อยู่ในความสนใจร่วมกัน ปลัดกระทรวงกลาโหมชื่นชมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างไทยและอินเดียที่ได้ดำเนินมาอย่างยาวนาน โดยมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในไทย และอินเดียตลอดปีที่ผ่านมา เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาสครบรอบ ๗๕ ปี ความสัมพันธ์ทางการทูตอินเดีย และไทย ทั้งยังเชื่อมั่นว่าทั้งสองฝ่ายจะได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกันที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ภายหลัง สถานการณ์ COVID-19 ได้คลี่คลายลงรวมทั้งการแลกเปลี่ยนการเยือน การหารือทวิภาคี การฝึกและ ศึกษา ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันความร่วมมือทางทหารให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นในอนาคต

ความเชื่อมโยงทางการค้า และหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ

หลังจากศตวรรษที่ ๑๙ สภาพเศรษฐกิจของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับการพัฒนา มากกว่าอินเดียจนถึง พ.ศ.๒๕๑๓ ในช่วงเวลาดังกล่าว อินเดียไม่ใช่คู่ค้าทางเศรษฐกิจที่น่าดึงดูดใจของ นักลงทุน เพราะนโยบายเศรษฐกิจของอินเดียในช่วงเวลานั้น เป็นการโดดเดี่ยวและกีดกันทางการค้า จึงไม่ได้ช่วยส่งเสริมให้การเชื่อมโยงทางบกของอินเดียไปยังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อการค้าถูกปิดกั้น และในช่วงเวลานั้นพม่าก็ปิดประเทศเช่นกัน

ปัจจุบัน อินเดียเป็นประเทศหนึ่งในเอเชียใต้ที่มีนโยบายในการพัฒนาประเทศพร้อมทั้งการสร้าง ความร่วมมือกับประเทศในหลายภูมิภาค รวมทั้งกับประชาคมอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญ ด้วยภูมิศาสตร์ ของไทยที่ใกล้กับอินเดียจึง ทำให้ไทยและอินเดียมีความสัมพันธ์ทางด้าน การค้า ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมมาอย่างยาวนานผ่านการเชื่อมโยงทางทะเลเป็นหลัก จนถึงยุคโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน การรวมกลุ่มประเทศเพื่อความร่วมมือและเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และ ความมั่นคงเป็นความจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ประเทศไทยเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอาเซียนที่สร้างความสนใจให้กับอินเดียเป็นอย่างมาก อินเดียได้กำหนดนโยบาย มองตะวันออก ในปี ค.ศ.๑๙๙๑ จากภูมิรัฐศาสตร์อาเซียนเป็นจุดศูนย์กลางในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก และ ด้วยภูมิศาสตร์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดียที่เป็นรัฐชายแดนมีพรมแดนติดกับประเทศ เพื่อนบ้านถึง ๔ ประเทศ อีกทั้ง รัฐบาลอินเดียมีโครงการพัฒนาภูมิภาคนี้ไปพร้อมกับ นโยบาย

มองตะวันออก เพื่อเป็นประตูอาเซียนต่อมาภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน นายเรนทร โมตี ต้องการปรับเปลี่ยนนโยบายดังกล่าวให้เป็นเชิงรุกมากยิ่งขึ้นจึงเปลี่ยนชื่อเป็น นโยบายปฏิบัติการตะวันออก ในปี พ.ศ.๒๕๕๗ ด้วยเหตุที่อินเดียยังมีศักยภาพในด้านทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาอีกมาก ดังนั้นการทำความเข้าใจเพื่อให้สามารถเข้าถึงอินเดีย จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประเทศไทยที่จะต้องดำเนินนโยบายการต่างประเทศอย่างสมดุล พร้อมทั้งสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนระหว่างประชาชนชาวไทยกับอินเดีย ให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น อีกทั้ง ยังเป็นโอกาสในการขยายตลาดใหม่ ๆ สำหรับประเทศไทยต่อไป ซึ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดียจะสามารถเชื่อมโยงกับด่านแม่สอดและด่านแม่สายของไทยผ่านทางถนนไตรภาคีเพื่อเชื่อมต่อไปยังประเทศในอาเซียนได้

แม้ว่าอินเดียจะมีขนาดใหญ่และเติบโตอย่างรวดเร็ว แต่การค้าและการลงทุนระหว่างอินเดียและไทยยังคงอยู่ในระดับปานกลาง รัฐบาลทั้งสองประเทศควรส่งเสริมให้ภาคเอกชนลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและภาคอุตสาหกรรมในประเทศของกันและกัน สำหรับสิ่งนี้ รัฐบาลทั้งสองประเทศควรจัดเตรียมความพร้อมด้านสภาพแวดล้อมโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนภาคอุตสาหกรรมการผลิตให้ครอบคลุม

ปัจจุบัน มีบริษัทอินเดียเป็นจำนวนมากลงทุนในประเทศไทย และมีบริษัทไทยพยายามดำเนินธุรกิจอินเดียเช่นกัน จึงนับเป็นโอกาสอันดีในความร่วมมือทางภาคธุรกิจ

ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลเพื่อความร่วมมือทางวิชาการและเศรษฐกิจหลายภาคส่วน (BIMSTEC) ซึ่งทั้งอินเดียและไทยเป็นสมาชิกเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์สำหรับการบูรณาการระดับภูมิภาค ถึงเวลาอันสมควรแล้วที่จะระบุและมุ่งเน้นไปที่สาขาความร่วมมือที่ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของพลเมืองของทั้งสองประเทศและความมั่นคง เสถียรภาพ และความเจริญรุ่งเรืองของภูมิภาค ชาวอินเดียพลัดถิ่นจำนวนมากที่อาศัยและทำงานในประเทศไทยเป็นสายสัมพันธ์สำคัญที่ประสานความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศ

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา การค้าทวิภาคีเติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีมูลค่าเกิน ๙ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๕๖ กรอบความตกลง FTA อินเดีย - ไทย เดิมลงนามในกรุงเทพมหานคร เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.๒๕๔๖ และพิธีสารฉบับที่ ๒ ได้มีการลงนามระหว่างการเยือนกรุงนิวเดลีของนายกรัฐมนตรีไทยในเดือนมกราคม พ.ศ.๒๕๕๕ FDI ในอินเดียและการลงทุนของอินเดียในไทย :FDI ของอินเดียเข้ามาในประเทศไทยมีมูลค่าประมาณ ๒,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๑๓ การลงทุนที่สำคัญจากอินเดียสู่ไทยอยู่ในภาคต่าง ๆ เช่น สินค้าเกษตร แร่ธาตุและเซรามิกส์ ผลิตภัณฑ์โลหะและเครื่องจักร เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เคมีภัณฑ์และสิ่งทอ

อินเดียและไทยจำเป็นต้องขยายความร่วมมือเชิงกลยุทธ์ด้านความมั่นคง การป้องกัน และเศรษฐกิจให้มากขึ้น เพื่อให้ความสัมพันธ์เจริญรุ่งเรืองอย่างรวดเร็วเพื่อประโยชน์ของประชาชนของทั้งสองประเทศ ตลอดจนความมั่นคง สันติภาพ และความเจริญรุ่งเรืองในภูมิภาค จึงเป็นโอกาสที่ดีของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการผลิตและการบริการ ความคิดริเริ่มต่างๆ เช่น ระเบียงเศรษฐกิจ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเปิดโอกาสให้ไทยในด้านยานยนต์ยุคหน้า การบิน อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ เศรษฐกิจดิจิทัลสุขภาพ เทคโนโลยีชีวภาพ เชื้อเพลิงชีวภาพ และเคมีชีวภาพ

นโยบายมองตะวันออกของอินเดีย (Look East Policy)

เป็นที่ทราบกันดีว่าในช่วงก่อนและหลังเอกราช อินเดียเน้นการนำเข้าได้แก่ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา เยอรมนี อิตาลี ฝรั่งเศส เป็นหลัก มากกว่าส่งออกกับประเทศตะวันตก แม้จะพยายามขยายตลาดเพิ่มในประเทศเหล่านี้ แต่ไม่เป็นผล อีกทั้ง อินเดียปกครองประเทศตามแนวทางสังคมนิยม ดังนั้นในปี พ.ศ.๒๕๒๓ เป็นต้นมา เศรษฐกิจอินเดียตกต่ำอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาสามทศวรรษ ด้วยโครงสร้างอุตสาหกรรมที่มีต้นทุนสูง แต่ผลผลิตมวลรวมต่ำ ส่งผลให้การส่งออกลดลง โดยตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๒๓ เป็นต้นมา อินเดียประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจมีหนี้สินเพิ่มขึ้นถึง ๔ เท่าจาก ๒๐ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มเป็น ๘๒ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ และในปี พ.ศ.๒๕๓๓ นอกจากนี้ยังได้รับผลกระทบจากการสิ้นสุดสงครามเย็นและการล่มสลายของรัสเซียซึ่งเป็นพันธมิตรของอินเดีย ตามด้วยผลกระทบเรื่องพลังงานจากสงครามอ่าวเปอร์เซียในปี พ.ศ.๒๕๓๔ และภาวะเงินเฟ้อ เป็นต้น อินเดียจึงต้องปฏิรูปเศรษฐกิจขนานใหญ่ด้วยการเปิดเสรีทางการค้าในขณะนั้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่ได้เป็นภูมิภาคสำหรับนโยบายการค้าต่างประเทศของอินเดียเนื่องด้วยสถานะสงครามเย็น ด้วยเหตุดังกล่าวพร้อมกับปัจจัยอื่น ๆ เช่น การขยายตัวทางด้านการค้าในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกผ่านการรวมกลุ่มประเทศเศรษฐกิจต่าง ๆ ส่วนแบ่งทางการค้าของอินเดียที่ต่ำกว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงเริ่มขยายอิทธิพลสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น อินเดียจึงต้องการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ภายหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียต จึงทำให้นายกรัฐมนตรีนาราสิงหา ราว ประกาศใช้นโยบายมองตะวันออก (Look East Policy) ในปี พ.ศ.๒๕๓๔ เพื่อเปลี่ยนวิสัยทัศน์ของอินเดียที่มีต่อโลก และเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายความสัมพันธ์กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในช่วงนั้นหลายประเทศได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย และอินโดนีเซียจัดว่าเป็น เสือแห่งอาเซียน ที่มีความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก อินเดียจึงต้องการเลียนแบบโมเดลเสือแห่งอาเซียน นอกจากนี้ ผู้นำอินเดียตระหนักว่าภูมิรัฐศาสตร์ของโลกกำลังจะเปลี่ยนจากยุโรปไปสู่อินโดแปซิฟิก ด้วยเหตุนี้ อินเดียจึงต้องการกระชับความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคง และการเมืองกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอินโดแปซิฟิก ต่อมา นายกรัฐมนตรีอินเดียสองท่าน คือ นายอตาล พินารี วัชปายี และนายมัน โมहनสิงห์ ได้ดำเนินนโยบายนี้ต่อเนื่องมารวมถึงการเน้นความเชื่อมโยงทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งปัจจุบันคือประชาคมอาเซียนที่ถือว่าเป็นศูนย์กลางของนโยบายมองตะวันออกของอินเดีย ในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและความร่วมมือทางการเมืองในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก ซึ่งรวมจีนญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็ง อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างบทบาททางการเมืองของอินเดียในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกด้วย จากนโยบายมองตะวันออกของอินเดียที่ดำเนินการมาเป็นเวลา ๒๒ ปี (พ.ศ.๒๕๓๔ ถึงปี พ.ศ.๒๕๕๖) สามารถสรุปผลสำเร็จของการดำเนินการต่าง ๆ ได้เป็น ๒ ระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑ : ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๕-๒๕๔๖ ระยะนี้เน้นความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุนกับอาเซียนเป็นหลัก โดยมีความสำเร็จที่สำคัญ สรุปได้ ดังนี้

๑.๑ ในปี พ.ศ.๒๕๓๕ อินเดียเริ่มต้นความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการกับอาเซียนในฐานะคู่เจรจาเฉพาะด้านในปี พ.ศ.๒๕๓๘ ได้ยกระดับความสัมพันธ์ขึ้นเป็นคู่เจรจาอย่างสมบูรณ์ ในปี พ.ศ.๒๕๔๕ ได้มีการประชุมสุดยอดกับอาเซียนครั้งแรก

๑.๒ อินเดียลงนามข้อตกลงการค้ากับเมียนมาในปี พ.ศ.๒๕๓๗ มีการเปิดตลาดชายแดนระหว่างเมือง มอเธ่ ประเทศอินเดีย กับเมืองตะมู ประเทศเมียนมา เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ.๒๕๓๖

๑.๓ อินเดียลงนามกรอบความตกลงความร่วมมือกับอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๔๕

๑.๔ อินเดียลงนามกรอบความร่วมมือลุ่มแม่น้ำโขง-คงคา (Mekong-Ganga Cooperation : MGC) กับประเทศเวียดนาม ลาว กัมพูชา ไทย และเมียนมา เพื่อเสริมสร้างและเชื่อมโยงในด้านการศึกษ การท่องเที่ยววัฒนธรรม การคมนาคมขนส่ง และเทคโนโลยีสารสนเทศ

๑.๕ กรอบ ความริเริ่มคุนหมิง (Kunming Initiative) ประกอบด้วยประเทศบังกลาเทศ จีน อินเดีย และเมียนมา (BCIM) เริ่มประชุมร่วมกันในปี พ.ศ.๒๕๔๒ ที่เมืองคุนหมิง เพื่อร่วมมือกันพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและความร่วมมือในการ พัฒนาเศรษฐกิจ และการติดต่อกันระหว่างประชาชนระหว่างทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีนเชื่อมกับภาคตะวันออกเฉียงเหนืออินเดีย บังกลาเทศ และเมียนมา ที่เอื้อต่อความร่วมมือทางการค้าการลงทุน พลังงาน การคมนาคมและการท่องเที่ยว

๑.๖ กรอบความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการ และ Bay of Bengal Initiative Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation (BIMSTEC) โดยมีประเทศสมาชิก ๗ ประเทศ ได้แก่ ภูฏาน เนปาล อินเดีย ศรีลังกา บังกลาเทศ เมียนมา และไทย ถือว่าเป็นกรอบความร่วมมือรอบเดียวที่เชื่อมเอเชียใต้เข้ากับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางการค้า การลงทุน อุตสาหกรรม เทคโนโลยี การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การท่องเที่ยวพลังงานจากการเกษตร และโครงสร้างพื้นฐาน

ระยะที่ ๒ : พ.ศ.๒๕๔๗ - พ.ศ.๒๕๕๖

ในระยะที่สองนี้ มีการขยายทั้งพื้นที่และขอบเขตความร่วมมือที่อินเดียทำความตกลงไกลไปถึงออสเตรเลียและเอเชียตะวันออกเฉียง โดยยังมีอาเซียนเป็นศูนย์กลาง ในด้านประเด็นความร่วมมือก็ขยายออกไปเช่น การเมือง และความมั่นคง รวมถึงเรื่องความเชื่อมโยงระหว่างกัน เป็นต้น โดยมีผลของความสำเร็จสรุปได้ ดังนี้

๒.๑ เอื้ออำนวยความสะดวกการทำวิชาให้กับนักธุรกิจระหว่างอินเดีย-อาเซียน

๒.๒ อินเดียดำเนินการ ความริเริ่มการดูแลสุขภาพอาเซียน (ASEAN Health Care Initiative) เน้นที่การจัดหายาที่จำเป็นขั้นพื้นฐานในราคาถูก

๒.๓ ตั้งกองทุนอินเดีย-อาเซียนสีเขียว เพื่อดำเนินโครงการต่างๆ สำหรับแก้ปัญหาภาวะโลกร้อน

๒.๔ อินเดียทำข้อตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับมาเลเซียในเดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๗

๒.๕ อินเดียทำข้อตกลงความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์กับอินโดนีเซียในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๔๘ และลงนามข้อตกลงการค้าเสรีทวิภาคีกับไทย และมีความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับสิงคโปร์

๒.๖ ในปี พ.ศ.๒๕๔๙ ประกาศให้เป็นปีแห่งมิตรภาพระหว่างอินเดีย-จีน ร่วมกันเพื่อความร่วมมือระหว่างกันทางด้านยุทธศาสตร์ระหว่างจีนกับอินเดีย และประธานาธิบดีหูจิ่นเทาของจีนเยือนอินเดีย

๒.๗ อินเดีย-อาเซียนลงนามข้อตกลงทางการค้าเสรีในปี พ.ศ.๒๕๕๒

จาก นโยบายมองตะวันออกสู่นโยบายปฏิบัติการตะวันออก ดำเนินงานกว่าสองทศวรรษ อินเดีย-ไทยและประเทศในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก มีความร่วมมือกันมากขึ้น แต่ยังมีโครงการความร่วมมือต่าง ๆ ที่ยังไม่บรรลุผลตามกรอบเวลาที่ผ่านมาซึ่งยังต้องดำเนินการร่วมกัน ต่อไป

นโยบายมองตะวันออกของอินเดียริเริ่มขึ้นในทศวรรษที่ ๑๙๙๑ เป็นนโยบายต่างประเทศที่มุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอินเดียกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออก โดยพยายามพัฒนาความสัมพันธ์ทางการเมือง การทูต เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ใช้ประโยชน์จากความใกล้ชิดทางภูมิรัฐศาสตร์ความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมกับอินเดีย และเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นของภูมิภาค มุ่งเน้นการขยายการค้าและการลงทุน ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เสริมสร้างความสัมพันธ์ทางยุทธศาสตร์รวมถึงการเชื่อมต่อ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การปรับปรุงการติดต่อระหว่างบุคคล

อินเดียกลายเป็นหุ้นส่วนรายสาขาของอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๓๕ และต่อมาได้ยกระดับความเป็นหุ้นส่วนไปสู่ความสัมพันธ์ที่มีการเจรจาอย่างเต็มรูปแบบในปี พ.ศ.๒๕๓๙ การมีส่วนร่วมนี้นำไปสู่การจัดตั้งการประชุมสุดยอดอินเดีย-อาเซียน ในปี พ.ศ.๒๕๔๕

นโยบายปฏิบัติการตะวันออกของอินเดีย (Act East Policy)

ต่อมานโยบายมองตะวันออกของอินเดีย (Look East Policy) ได้พัฒนาเป็นนโยบายปฏิบัติการตะวันออก (Act East Policy) ในปี ค.ศ.๒๐๑๔ เพื่อสะท้อนถึงความตั้งใจของอินเดียที่จะมีส่วนร่วมกับภูมิภาคอินโดแปซิฟิกอย่างจริงจัง เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้นเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันและเสถียรภาพในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก โดยเน้นความเชื่อมโยงที่มากขึ้น การยกระดับการค้าและการลงทุน ความร่วมมือเชิงกลยุทธ์ และการแลกเปลี่ยนระดับประชาชนระหว่างกัน

ปฏิบัติการตะวันออก (Act East Policy) มุ่งเน้นไปที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และความเชื่อมโยงกับประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ประโยชน์จากความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์และความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์กับอินเดียเพื่อส่งเสริมการบูรณาการและความร่วมมือในระดับภูมิภาค กระชับการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและระดับประชาชนระหว่างอินเดียและประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อินเดียได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของความมั่นคงทางทะเลและความร่วมมือในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก พยายามยกระดับการป้องกันและความสัมพันธ์ทางยุทธศาสตร์ เพื่อประกันสันติภาพและเสถียรภาพในการเดินเรือ ส่งผลให้เกิดความคิดริเริ่มและการมีส่วนร่วม รวมถึงความเป็นหุ้นส่วนระหว่างอินเดีย-อาเซียน และโครงการโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ เช่นทางหลวงไตรภาคีอินเดีย-เมียนมา-ไทย

นโยบายมองตะวันตกของไทย (Look West Policy)

ไทยเริ่มประกาศใช้ Look West Policy ในปี ค.ศ. ๑๙๙๑ มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายตลาดการค้า การลงทุน และการเพิ่มศักยภาพการส่งออก รวมถึงการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศจากทาง ทิศตะวันตกของไทยโดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียใต้ เช่น อินเดีย เพื่อมองหาตลาดทางการค้าและ แหล่งลงทุนใหม่ๆ ต่อไปในอนาคต

ไทยมองว่าภูมิภาคเอเชียใต้โดยเฉพาะอินเดียมีศักยภาพสูง อินเดียเป็นตลาดใหญ่ที่สุดในภูมิภาค เอเชียใต้ และอินเดียกำลังก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจของโลก ไทยมองว่าอินเดียคือประตูเปิดสู่ภูมิภาคเอเชีย ใต้ซึ่งอินเดียก็มองว่าเมียนมาและไทยเป็นประตูสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เช่นกัน ด้วยภูมิรัฐศาสตร์ ที่อินเดียและไทยมีพรมแดนที่สำคัญทางทะเลติดกันในบริเวณทะเลอันดามัน และมีการเชื่อมโยงกันทาง บกและทางอากาศของทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางอากาศ อินเดียและไทยมีเที่ยวบินเพิ่มมา กขึ้นเป็นประจำทุกปี เนื่องจากการเดินทางจากอินเดียมาไทยใช้เวลาไม่นาน ทำให้นักท่องเที่ยวของอินเดีย นิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในไทยเป็นจำนวนมาก ประกอบกับชาวไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จึงนิยมเดินทางไปสักการะพุทธศาสนาในประเทศอินเดีย

การมุ่งแสวงหาความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและในด้านต่าง ๆ กับอินเดียจึงเป็นสิ่งจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องทำให้ปัญหาต่างๆ จากกฎระเบียบที่ล่าช้าและเป็นอุปสรรคต่อการลงทุนถูกแก้ไข ให้หมดไป เพื่อความใกล้ชิดกับอินเดียมากขึ้นทางด้านการเมือง การค้า เศรษฐกิจ ทั้งในภาครัฐและ ภาคเอกชนต่างจะได้รับผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ผลจากการดำเนินนโยบาย Look West Policy ของไทย ที่สอดคล้องกับ Look East Policy ของอินเดีย ทำให้ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทย กับอินเดียเริ่มขึ้นเป็นรูปธรรมส่งผลให้การค้าทั้งสองฝ่ายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีสินค้าที่มีศักยภาพ ในการส่งออกของไทย ได้แก่ อัญมณีและเครื่องประดับ เคมีภัณฑ์ เหล็ก เหล็กกล้า เป็นต้น และสินค้า ที่มีศักยภาพในการนำเข้าจากอินเดีย ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ หนังสติ๊กและหนังฟอก สินแร่โลหะ และเศษโลหะ เครื่องจักรในอุตสาหกรรม กุ้งสดแช่แข็งเครื่องเพชรพลอยอัญมณี เงินแท่งและทองคำ ผลิตภัณฑ์เวชกรรมและเภสัชกรรม เป็นต้น

ไทยและอินเดียได้ลงนามในกรอบความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทยอินเดีย (FTA) ในวันที่ ๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยสาระสำคัญครอบคลุมการเปิดเสรีในด้านการค้าสินค้า การค้าบริการ และการลงทุนรวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือในด้านการเปิดเสรีการค้าสินค้า, การเปิดเสรีการค้าบริการ, การเปิดเสรีการลงทุน, ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ, การสร้างมาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้าและ การลงทุน เป็นต้น

บทที่ ๔

การพัฒนาความสัมพันธ์ในอนาคต

ทั้งที่ ความสัมพันธ์ของอินเดียและไทยมีมาอย่างยาวนานกว่า ๒,๐๐๐ ปี อินเดียและไทยมีความสัมพันธ์อันดีทางการทูตและมีมิติทางศิลปะ วัฒนธรรม ศาสนามาจากรากฐานเดียวกับอินเดีย คือ พุทธศาสนาและฮินดู แต่ต้องยอมรับอุปสรรคอย่างหนึ่งว่า ประชาชนชาวไทยบางกลุ่มยังไม่ได้เปิดการรับรู้เรื่องของอินเดียมากนัก นั่นอาจเป็นเพราะเนื่องจากมีคนไทยบางกลุ่มที่ยังยึดติดอยู่กับภาพเดิมๆ ของอินเดีย เช่น คิดว่าอินเดียเป็นเมืองชนบทที่ไม่มีความเจริญ อาหารไม่สะอาด สภาพบ้านเมืองแออัด และสกปรก ประชาชนอินเดียแบ่งชนชั้นวรรณะทางสังคม โดยไม่ได้รับรู้สภาพบ้านเมืองของอินเดีย ในปัจจุบันว่ามีการพัฒนาต่างกับเมื่อสองทศวรรษที่ผ่านมาเป็นอย่างมาก

ประเทศไทยมีความปรารถนาที่จะสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับอินเดียมาโดยตลอด ด้วยเป็นเพราะพื้นฐานทางศิลปะ วัฒนธรรม ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ได้รับการสืบทอดมาจากอินเดีย ทำให้ประชาชนชาวไทยคิดถึงและภูมิใจที่อินเดียเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาในอดีต ดังมีหลักฐานปรากฏ เช่น พุทธสถานหลายแห่งในอินเดีย เสาหินของพระเจ้าอโศกมหาราช เมื่อกว่า ๒,๐๐๐ ปีก่อนจนถึงปัจจุบัน

หากมองในภูมิรัฐศาสตร์แล้ว ประเทศไทยถือเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างแท้จริง และที่สำคัญมีพื้นที่ทางทะเลที่เชื่อมต่อกับทะเลอันดามันในฝั่งของอินเดียโดยตรง เพราะประเทศไทยมีความได้เปรียบทางภูมิรัฐศาสตร์ ประเทศไทยจึงเปรียบเหมือนประตูสู่อาเซียน ที่สามารถขยายการเชื่อมต่อได้ทั้งทางบก ทางทะเลและทางอากาศ อีกทั้งประเทศไทยคงเป็นผู้เล่นที่สำคัญในการรวมกลุ่มต่างๆ ในระดับภูมิภาค เช่น การเป็นหุ้นส่วนกับอินเดียในการประชุมสุดยอดอินเดีย-อาเซียน, การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (EAS), ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลเพื่อความร่วมมือทางวิชาการและเศรษฐกิจหลายภาคส่วน (BIMSTEC), ความร่วมมือแม่น้ำโขงคงคา (MGC), Asia Cooperation Dialogue (ACD), Indian Ocean Rim Association (IORA) และ Ayeyawady-Chao Phraya Mekong Economic Cooperation Strategy (ACMECS) โดยไทยเป็นเจ้าภาพดำเนินงานด้านความสัมพันธ์อินเดีย อาเซียน (Country Coordinator for India ASEAN Dialogue Relations) ตั้งแต่สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๑ ถึงสิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๔

การดำเนินการความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทยในทศวรรษที่ผ่านมา มีทั้งโอกาสและอุปสรรคจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ในหลายๆ มิติ ผู้วิจัยพิจารณาใช้การวิเคราะห์ด้วย DIME Analysis และทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อค้นหาโอกาสหรืออุปสรรคจากปัจจัยภายในหรือภายนอกของทั้งสองประเทศ เพื่อหาหนทางปฏิบัติที่ส่งเสริมต่ออนาคตความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทยในทศวรรษหน้า

ค้นหาโอกาสและจัดอุปสรรคจากความสัมพันธ์ระหว่าง อินเดีย-ไทย พร้อมขับเคลื่อนไปด้วยกัน

๑. โอกาสและอุปสรรคด้านการทูต

ในปี พ.ศ.๒๕๕๗ นายกรัฐมนตรีอินเดียนายเนเรนทระ โมตี ประกาศใช้นโยบายปฏิบัติการตะวันออก เป็นเชิงรุกมากขึ้น ด้วยการประกาศนโยบายต่าง ๆ เช่น ผลิตในอินเดีย, เมืองอัจฉริยะ และดิจิทัลอินเดีย โดย นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต่างประเทศของอินเดียเดินทางไปเยือนประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศในอาเซียน เช่น ประเทศไทย เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและเชิญชวนประเทศที่มีศักยภาพเหล่านี้รวมถึงชาวอินเดียในต่างประเทศให้กลับมาลงทุนหรือกลับมาช่วยประเทศอินเดีย ซึ่งจะช่วยสร้างงานให้คนอินเดียมากยิ่งขึ้น รัฐบาลอินเดียต้องการกระจายการพัฒนาให้ทั่วถึงในทุกภูมิภาค โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดียมีชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านถึง ๔ ประเทศ มีระยะทางพรมแดนที่ยาวมาก แต่พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดียยังคงมีอุปสรรคที่ยังไม่สามารถพัฒนาเพื่อการรองรับความเชื่อมโยงทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ประเทศไทยควรทบทวนหาโอกาสทางการทูตเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายปฏิบัติการตะวันออกของอินเดียให้มีความเหมาะสม

ในปีนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินี เสด็จออก ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายนาเคศ สิงห์ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายอักษรสาส์นตราตั้ง เป็นเอกอัครราชทูตวิสามัญผู้มิอำนาจเต็ม แห่งสาธารณรัฐอินเดียประจำประเทศไทยเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๖ และในวันที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๖ พลเอก เฉลิมพล ศรีสวัสดิ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ให้การต้อนรับ นายนาเคศ สิงห์ เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐอินเดียประจำประเทศไทย เข้าเยี่ยมคำนับเพื่อแนะนำตัว ณ กองบัญชาการกองทัพไทย กรุงเทพมหานคร โดยการเข้าเยี่ยมคำนับในครั้งนี้เป็นการแสดงเจตนารมณ์อันดีของทั้งสองประเทศ ที่มีความสัมพันธ์ที่ดำเนินมาอย่างใกล้ชิด นับตั้งแต่ได้เริ่มสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต และเป็นโอกาสที่จะได้แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศมีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดความร่วมมืออันดีและเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ในระดับกองทัพและระดับประเทศของทั้งสองฝ่าย

เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๖ นายนาเคศ สิงห์ เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐอินเดีย ประจำประเทศไทย เข้าเยี่ยมคารวะนายดอน ปรมัตถ์วินัย รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ทั้งสองฝ่ายหารือแนวทางการยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างไทยและอินเดียไปสู่การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ และเสริมสร้างความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมในสาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะการค้าการลงทุน การศึกษาวัฒนธรรม การท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนระดับประชาชน รวมถึงความร่วมมือเพื่อการพัฒนาในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย

๒. โอกาสและอุปสรรคอุปสรรคทางการเมืองภายในประเทศ

อินเดียต้นแบบการปกครองด้วยระบบประชาธิปไตยที่แข็งแกร่ง

ความน่าสนใจในมุมการเมืองของอินเดีย อินเดียเป็นประเทศต้นแบบการปกครองในระบบประชาธิปไตยที่แข็งแกร่งที่สุดในโลก และมีการเลือกตั้งขนาดใหญ่ที่สุดในโลก เพราะ อินเดียมีจำนวนประชากรจำนวนมากถึง ๑.๓ พันล้านคน และแม้ว่าอินเดียจะเคยตกอยู่ในช่องว่างทางการปกครองหลังการเป็นอาณานิคมของอังกฤษเป็นเวลานาน แต่อินเดียก็ไม่เคยมีการรัฐประหารเกิดขึ้นเลย จึงเป็นสิ่งเดียวที่อินเดียแตกต่างกับประเทศไทยโดยสิ้นเชิง สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเคารพกฎระเบียบทางสังคม และการมีเสถียรภาพทางการเมือง

อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านหนึ่ง ด้วยความหลากหลายทางประชากรของอินเดียทั้งด้านภาษา ชาติพันธุ์วัฒนธรรม และศาสนา จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะเกิดความขัดแย้ง เห็นต่างกันในหลายเรื่อง รวมทั้งเรื่องการเมือง ทำให้บ่อยครั้งเกิดการแสดงออกทางการเมืองของชาวอินเดียในรูปแบบของขบวนการทางสังคมหรือการประท้วง แม้จะเกิดความขัดแย้งดังที่กล่าวมา แต่จะไม่ได้ยื้อย่นการรณรงค์เลือกตั้งจากเหตุการณ์ทางการเมืองของอินเดียเลย เป็นเพราะอินเดียยึดหลักการตอบโต้กับสถานการณ์แบบสันติ อหิงสาซึ่ง มหาตมะคานธี เป็นต้นแบบของการต่อสู้หทัยด้วยวิธีนี้ ส่งผลให้การประท้วงที่รุนแรงในอินเดียเกิดขึ้นน้อยมากในสังคมอินเดีย แสดงให้เห็นว่าในประชาชนอินเดียยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างกัน รวมถึงเปิดกว้างให้แสดงออกทางการเมืองได้อย่างเสรี ภายใต้เงื่อนไขการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม อีกหนึ่งประเด็นสำคัญที่น่าจับตามองในประเด็นการเมืองของอินเดีย คือนายนเรนทรา โมดี นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันของอินเดียที่ได้รับความนิยมอย่างมาก ด้วยนโยบายต่อต้านคอร์รัปชันอย่างสุดโต่ง แต่ยังคงมีอุปสรรคกับการแก้ไขปัญหาคอรัปชันอย่างจริงจังทางด้านชนชั้นของอินเดียที่เป็นปัญหามายาวนานหลายทศวรรษ

ไทยกับการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งไม่ก้าวหน้า

เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๖ ที่ผ่านมามีประวัติศาสตร์การเมืองไทยจะมีอายุครบรอบปีที่ ๙๑ หรือ ๙ ทศวรรษแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย นับจากเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕ ซึ่งมีคณะราษฎรเป็นผู้นำก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นการปกครองระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ ประชาธิปไตยหรือระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประวัติศาสตร์การเมืองไทยในอดีตตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๗๕ จนถึงปัจจุบัน มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๙ ครั้ง มีนายกรัฐมนตรี ๒๙ คน มีการก่อรัฐประหารมากถึง ๑๓ ครั้ง ใช้รัฐธรรมนูญปกครองประเทศ ๒๐ ฉบับ

ความไม่ก้าวหน้าในระบอบประชาธิปไตยของไทยในช่วงเวลา ๙๑ ปีที่ผ่านมา มีปัญหา เช่น นักการเมืองลงทุนใช้เงินซื้อเสียงของประชาชนเพื่อเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร นักการเมืองส่วนใหญ่จึงไม่รู้จักหน้าที่และไม่ยึดมั่นความถูกต้องที่ต้องมาบริหารประเทศ ใช้วิธีการทุจริตเชิงนโยบายด้วยผลประโยชน์ทับซ้อนแม้กระทั่งกลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลในระบบรัฐสภาที่ไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพการทุจริตคอร์รัปชันอย่างมโหฬารของอดีตนายกรัฐมนตรีถึง ๒ คน อดีตนายกรัฐมนตรีไทย

ทั้งคู่ ต้องหลบหนีคดีออกนอกประเทศไทยเป็นเวลานานกว่า ๑๗ ปี เพราะปัญหาทุจริตคอร์ปชั่นที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ประเทศไทยจึงไม่ได้รับการพัฒนาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในทิศทางที่ถูกต้องไม่มีการแก้ปัญหานักการเมืองขาดความรู้ในรัฐสภาไทย การเมืองไทยยังคงถูกผูกขาดโดยกลุ่มนักธุรกิจหรือกลุ่มทุนของพรรคการเมืองซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่ก่อให้เกิดปัญหาซ้ำซากไม่จบสิ้นของการเมืองไทยมายาวนานกว่า ๙ ทศวรรษ และที่สำคัญประชาชนไทยเป็นเหยื่อทางการเมืองของไทยจำนวนมาก เพราะยังขาดความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง อินเดียได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีประชาธิปไตยที่มีขนาดใหญ่และแข็งแกร่งที่สุดในโลก เพราะมีระบบการจัดการเรื่องการเมืองเลือกตั้ง และมีนักการเมืองที่ดีเป็นจำนวนมากน่าจะเป็นทางเลือกสำหรับประเทศไทยที่จะได้ศึกษาเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยจากอินเดียเพื่อนำความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และประสบการณ์จริงของอินเดียมาปรับใช้ในกระบวนการปฏิรูปนักการเมืองและระบอบการเมืองของประเทศไทย

๓. โอกาสและอุปสรรคทางศาสนาและวัฒนธรรม

จากความสัมพันธ์ทางศาสนาและวัฒนธรรมระหว่างอินเดียและไทย พบว่า มีโอกาสอย่างมากสำหรับความร่วมมือและการส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะการเดินทางมาแสวงบุญของชาวไทยพุทธ อินเดียเป็นแหล่งกำเนิดของพระพุทธศาสนา มีหลักฐานอ้างอิงมาจนถึงปัจจุบัน และประเทศไทยมีประชากรชาวพุทธจำนวนมากกว่าร้อยละ ๙๐ นับเป็นโอกาสที่ประชาชนทั้งสองประเทศจะเดินทางไปแสวงบุญยังพุทธสถานที่สำคัญในอินเดีย เช่น พุทธคยา สารนาถ และกุสินารา และสถานที่สำคัญทางศาสนาพุทธในไทย สิ่งนี้สามารถส่งเสริมความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นในคำสอนของศาสนาพุทธ และเป็นการกระชับความสัมพันธ์ลักษณะประชาชนต่อประชาชนได้เป็นอย่างดี

ภาษาฮินดีเป็นหนึ่งในภาษาราชการของอินเดีย เริ่มมีบทบาทความสำคัญเพิ่มขึ้นในทั่วโลก โดยทางรัฐบาลอินเดียได้เน้นย้ำถึงเอกลักษณ์ทางภาษาฮินดีของอินเดียด้วยการกำหนดให้มีวัน World Hindi Day เพื่อเฉลิมฉลองและส่งเสริมให้คนทั่วโลกได้รู้จักภาษาฮินดีมากขึ้น อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมในแบบของอินเดียผ่านทางธุรกิจสื่อบันเทิงบอลลิวูดของอินเดียที่ใช้ภาษาฮินดีที่ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นในสื่อบันเทิงของโลกปัจจุบัน

นอกจากนี้ ภาพลักษณ์ของประชาชนไทยในสายตาประชาชนอินเดียเป็นไปในด้านบวก ดังนั้นจึงเป็นโอกาสที่ดีสำหรับนักธุรกิจไทย และสินค้าไทยที่จะเข้าไปขยายตลาดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย รวมถึงอุตสาหกรรมบางประเภทที่เป็นที่ต้องการของท้องถิ่น อาทิอุตสาหกรรมการผลิตอาหาร อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และการให้บริการต่างๆ ที่ไทยมีความเชี่ยวชาญ ซึ่งควรต้องดำเนินการร่วมกันให้ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

๔. โอกาสและอุปสรรคความร่วมมือด้านการศึกษา

เพื่อให้ประชาชนชาวไทยที่สนใจได้เปิดใจทำความรู้จักประเทศอินเดียในฐานะมิตรประเทศให้มากขึ้น เราควรส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับอินเดียในปัจจุบัน ซึ่งมีตัวอย่างจากวิทยาลัยนานาชาติปริดี พนมยงค์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เคยจัดอบรมเรื่อง อินเดีย ๓๖๐ องศา เพื่ออนาคตไทย ซึ่งการอบรมครั้งนี้ ให้ความรู้เรื่องอินเดียแบบรอบด้านแก่ผู้ที่มีความสนใจแง่มุมต่างๆ ของอินเดีย โดยได้เชิญ

ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับอินเดียในด้านต่างๆ ร่วมกันให้ความรู้ ด้านความสัมพันธ์อินเดีย-ไทย การเมือง การปกครองสังคมพหุวัฒนธรรมและสภาพเศรษฐกิจของอินเดีย ทำให้เรื่องยากกลายเป็นเรื่อง ที่เข้าถึงได้ง่าย และพยายามเปลี่ยนมุมมองให้คนไทยหันมาเปิดการรับเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการพัฒนา ประเทศอินเดีย และค้นหาแรงบันดาลใจรวมถึงโอกาสที่ซ่อนอยู่ในทุกบริบทของความเป็นอินเดียให้ได้ มากที่สุด ตัวอย่างที่ดีของกลยุทธ์ในการเผยแพร่วัฒนธรรมความเป็นอินเดียแบบแทรกซึมที่ประสบความสำเร็จทั่วโลก การอบรมเริ่มต้นด้วย การให้ความรู้เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียนานานา ประเทศว่า อินเดียมีนโยบายเปิดประเทศ ด้วยวิธีการใช้ Soft Power แทรกซึมเข้าไปในประเทศต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมความเป็นอินเดียให้นานาประเทศได้รู้มากขึ้น อาทิการก่อตั้ง ลิตเติลอินเดีย หรือชุมชนอินเดียในหลายประเทศ ส่วนหนึ่งก็มาจากประชากรอินเดียที่เพิ่มขึ้นและกระจายตัว อยู่ทุกมุมโลก ซึ่งในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเกิดชุมชน ลิตเติลอินเดีย เพิ่มขึ้นอีกในอีกหลายประเทศ และ ชุมชนนี้จะเป็นสื่อกลางส่งผ่านอิทธิพลวัฒนธรรมอินเดียไปทั่วโลกได้อย่างแน่นอน

หากประเทศไทยจะได้ดำเนินนโยบายเชิงรุกผ่านค่านิยมที่ดีงาม ศาสนาและวัฒนธรรมซึ่งเป็น อัตลักษณ์ร่วมที่เชื่อมความสัมพันธ์ไทย-อินเดีย และควรใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับประเทศไทยให้กับชาวอินเดียโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนืออินเดีย ด้วยการสนับสนุนการเปิดหลักสูตรเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา รวมถึงไทยศึกษาในสถาบันการศึกษา ของอินเดียที่สนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือและส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องราว เกี่ยวกับประเทศอินเดียให้กับเยาวชน และสังคมไทยในวงกว้างด้วย การจัดหลักสูตรอินเดียศึกษา ในระดับมหาวิทยาลัย ไทยให้มากขึ้น อีกทั้งรัฐบาลไทยควรให้ทุนสนับสนุนสถาบันการศึกษาทั้งในประเทศไทย และประเทศอินเดียเพื่อการจัดกิจกรรมทางวิชาการร่วมกัน การแลกเปลี่ยนอาจารย์ และนักศึกษา เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันให้มากขึ้น นอกจากนี้จะเป็นการสร้างเยาวชนที่จะทำหน้าที่สานสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ต่อกันในอนาคตแล้วผลงานวิชาการที่ร่วมมือกันผลิตและเผยแพร่จะเป็นส่วนหนึ่งของการประชาสัมพันธ์ ให้สังคมได้รับรู้ ได้รู้จักและเข้าใจประเทศไทยและประเทศอินเดียมากขึ้น อันจะนำไปสู่ความร่วมมือ ในด้านต่าง ๆ ต่อไปให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

๕. โอกาสและอุปสรรคการเชื่อมต่อในการคมนาคม

ความสัมพันธ์ไทย-อินเดียในปัจจุบัน ไทยสามารถคว้าโอกาสจากนโยบายการผลักดันอินเดีย ให้ไปสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ (India Smart City) เพราะการปฏิรูปการคมนาคมของรัฐบาลอินเดีย ปัจจุบันจะเน้นอำนวยความสะดวกต่อการเดินทางและขนส่งสินค้า ถ้าไทยมองเห็นโอกาสนี้ในบริเวณ รัฐเจ็ดสวน้อยซึ่งตั้งอยู่ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย รัฐดังกล่าวมีปัจจัยส่งเสริมทาง ด้านภาษา วัฒนธรรม และชาติพันธุ์ ที่มีความคล้ายคลึงกับไทย อีกทั้งมีความนิยมสินค้าไทยเป็นทุนเดิม โอกาสที่นักธุรกิจไทยจะไปลงทุนขยายธุรกิจที่นี่จึงสดใสอย่างมาก

ในด้านการเชื่อมต่อทางบกของอินเดียและไทย รวมถึงเมียนมากำลังผลักดันให้โครงการ ทางหลวงไตรภาคีที่เชื่อมต่อสามประเทศเร่งให้เสร็จสมบูรณ์ ซึ่งจะเชื่อมโยงภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของอินเดียไปยังประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแน่นอนว่าจะสามารถเชื่อมต่อกับระเบียง

อุตสาหกรรมเคลี-มูไบ และระเบียงเศรษฐกิจเจเนไนบังกะลอรีได้เป็นอย่างดี ไทยชื่นชมความกระตือรือร้นของอินเดีย ในการสร้างเส้นทางบกไปยังประเทศของไทยโดยผ่านเมียนมา แต่พบอุปสรรคมีปัญหาที่เกิดขึ้นกับรัฐบาลของเมียนมาซึ่งสามารถแก้ไขได้หากมีการผลักดันในเวทีระดับภูมิภาค โดยอินเดียหวังว่าทางหลวงไตรภาคีนี้จะสามารถขนส่งสินค้าได้เพิ่มมากขึ้นและรวดเร็ว

การเชื่อมโยงเส้นทางเดินเรือระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิกผ่านโครงสร้างพื้นฐานของท่าเรือระหว่างเจเนไนของอินเดีย และทวายของเมียนมา รวมถึงแหลมฉะบังของไทยจะช่วยเสริมความแข็งแกร่งให้กับห่วงโซ่การผลิตในภูมิภาค การจราจรทางอากาศระหว่างเมืองใหญ่ของทั้งสองประเทศเพิ่มขึ้นเกือบสามเท่าในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวอินเดียประมาณหนึ่งล้านคนมาเที่ยวประเทศไทยในปี พ.ศ.๒๕๖๕ ที่ผ่านมา

๖. โอกาสและอุปสรรคความร่วมมือด้านความมั่นคง

ไทยและอินเดียยังมีความสัมพันธ์ในเรื่องยุทธศาสตร์ เช่น การป้องกันประเทศและความมั่นคงทางทะเลอ่าวเบงกอลและอันดามันโดยความร่วมมือในระดับต่าง ๆ ด้วยการฝึกลาดตระเวนร่วมทางทะเล การจัดการภัยพิบัติ และการเปลี่ยนเจ้าหน้าที่เป็นประจำทุกปี เพื่อวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมกองทัพเรือไทย และอินเดียทำงานร่วมกันในการลาดตระเวนทางเรือและการฝึกป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติ ทั้งสองประเทศได้ลงนามข้อตกลงร่วมมือด้านกลาโหม ซึ่งจะเพิ่มความสัมพันธ์ด้านกลาโหมให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นเพื่อยกระดับและเสริมสร้างความร่วมมือด้านการป้องกันและยุทธศาสตร์ครอบคลุมอาชญากรรมข้ามชาติการต่อต้านการก่อการร้าย การจัดการภัยพิบัติและความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม การบังคับใช้กฎหมายความมั่นคงทางทะเล

๗. โอกาสและอุปสรรคความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ

ในมุมเศรษฐกิจระหว่างสองประเทศ อินเดียมีขนาดของเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ ๗ ของโลก และมีส่วนแบ่งของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศระดับโลก สูงถึงร้อยละ ๗ และคาดการณ์ว่าภายในปี พ.ศ.๒๕๙๓ จะมีการเติบโตถึงร้อยละ ๑๕

ด้านการลงทุน ในมุมของพัฒนาการทางด้านความง่ายในการประกอบธุรกิจ อินเดียก็พัฒนาดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๘ และคาดว่าในอนาคตจะดีขึ้นอีกจากนโยบายการพัฒนาสาธารณูปโภค การลดกฎระเบียบทางการค้าเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักลงทุนต่างชาติ เป็นต้น สำหรับโอกาสทางเศรษฐกิจที่ไทยที่จะมีร่วมกับอินเดียนั้น ภาคธุรกิจไทยที่เข้าไปลงทุนในอินเดียยังคงมีจำนวนไม่มากนัก เพราะตัวเลขการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจากไทยมีเพียงร้อยละ ๐.๑ จากตัวเลขการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศทั้งหมด อย่างไรก็ตาม มีธุรกิจไทยที่เข้าไปลงทุนในอินเดีย และสามารถเข้าสู่ตลาดอินเดีย ได้อย่างประสบความสำเร็จมีจำนวนไม่น้อย โดยเคล็ดลับความสำเร็จของธุรกิจเหล่านี้ ส่วนหนึ่งมาจากทัศนคติที่ดีของคนอินเดียต่อสินค้าไทย โดยคนอินเดียมองว่าสินค้าไทยมีคุณภาพระดับพรีเมียม และมีราคาที่ไม่สูงจนเกินไปและเทคนิคสำคัญในการประกอบธุรกิจที่อินเดียของนักธุรกิจไทย มาจากการศึกษาความต้องการตลาดอินเดียอย่างลึกซึ้ง เช่น การรู้จักพัฒนาสินค้าและ

บริการให้ตอบโจทย์ชาวอินเดียผู้มีกำลังซื้อที่อยู่ในวัยทำงานส่วนใหญ่หรือนำเสนอสินค้าได้ตอบโจทย์
ความต้องการสินค้าของอินเดียซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในสินค้าการเกษตร การแปรรูปอาหาร และเครื่องดื่ม เป็นต้น

บทที่ ๕

สรุปการวิจัย

ในปี พ.ศ.๒๕๖๕ ที่ผ่านมา อินเดียและไทยร่วมกันเฉลิมฉลองในโอกาสครบรอบความสัมพันธ์ ๗๕ ปี ที่ผ่านมาของทั้งสองประเทศ รัฐบาลของทั้งสองประเทศจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อแสดงออกถึงการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศทั้งสอง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้รับความสนใจจากประชาชนและสื่อมวลชนเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ ได้มีการจัดการประกวด การออกแบบโลโก้ครบรอบ ๗๕ ปี ความสัมพันธ์อินเดีย-ไทย พบว่า ประชาชนของทั้งสองประเทศให้ความสนใจและส่งแบบโลโก้เข้าประกวดเป็นจำนวนมาก นับเป็นการแสดงออกถึงความสัมพันธ์อันดีที่มีมาอย่างยาวนาน ผู้วิจัยจึงถือโอกาสในการครบรอบ ๗๕ ปี ความสัมพันธ์อินเดียและไทย ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง อนาคตความสัมพันธ์อินเดียและไทยในทศวรรษหน้า อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานไปในภายหน้า

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คือ การแลกเปลี่ยนและปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นข้ามพรมแดนของประเทศในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งการแลกเปลี่ยนและปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวอาจเกิดขึ้นโดยรัฐหรือผู้มิบทบาทอื่นๆ ที่ไม่ใช่รัฐ และการกระทำต่างๆ ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ส่งผลให้เกิดความร่วมมือหรืออาจเกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศได้ในทุกโอกาสเช่นกัน ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจึงเป็นสิ่งที่ทุกประเทศในโลกให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติ การทูต การเมือง ข้าราชการ ประชาชน ความมั่นคง และเศรษฐกิจของประเทศ ตัวอย่างเช่นกลุ่มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น NATO, ASEAN, BRICS ที่จัดตั้งขึ้นเพราะสมาชิกในกลุ่มต่างๆ มีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศแม้จะมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันบ้างในแต่ละกลุ่มก็ตาม

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และเป็นประโยชน์หลายประการดังนี้ ช่วยให้ผู้วิจัยทราบถึงนโยบายต่างประเทศในระดับภูมิภาคและภูมิรัฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงกัน ในทุกมิติ สามารถป้องกันและแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างรัฐได้จากการศึกษาเชิงลึกของสาเหตุของปัญหา ความขัดแย้ง ช่วยส่งเสริมสันติภาพ และเสถียรภาพระหว่างกัน สามารถใช้การเจรจาต่อรอง การไกล่เกลี่ย และแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างกันได้ ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การค้าโลก การค้าระหว่างประเทศ ข้อตกลงนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศกับสถาบันระหว่างประเทศ เช่น องค์การการค้าโลก, แก้ปัญหาความท้าทายระดับโลกในประเด็นเร่งด่วน เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก การแพร่กระจายของเชื้อโรคต่างๆ การก่อการร้ายและการอพยพระหว่างประเทศ อย่างมีประสิทธิภาพ, ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้คนทั่วโลก, ส่งเสริมการรักษาความมั่นคงของชาติจากความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ, ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่หลากหลายและความร่วมมือระหว่างประชาชนกับประชาชนในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

การเข้าใจในความสัมพันธ์ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นสิ่งสำคัญสำหรับพลเมืองโลก เพื่อรับรู้และแบ่งปันความรับผิดชอบของตนเองในฐานะพลเมืองโลก

เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ของอินเดียและไทย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองอาจเพิ่มมากขึ้นหรือลดน้อยลงนั้น เกิดมาจากปัจจัยภายในประเทศและปัจจัยภายนอกประเทศ ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การเปลี่ยนแปลงหลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ สิ้นสุดลง โลกถูกแบ่งออกเป็นสองขั้วอำนาจอย่างชัดเจน คือ สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต ทั้งสองฝ่ายต่างเป็นผู้นำในลัทธิการปกครองในระบอบเสรีนิยมและระบอบคอมมิวนิสต์ของตนเอง ทั้งสองต่างพยายามขยายอิทธิพลต่อชาติอื่นอย่างเห็นได้ชัด จึงเป็นสาเหตุให้หลายประเทศเกิดการแบ่งฝ่ายตามความเชื่อในระบอบเสรีนิยมและระบอบคอมมิวนิสต์ เป็นเหตุให้เกิดเป็นสงครามเย็นต่อมา ในช่วงเวลานั้น อินเดียถูกมองว่าอยู่ในฝั่งที่สนับสนุนสหภาพโซเวียต แม้ว่าอินเดียจะดำเนินนโยบายเป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดก็ตาม ในขณะที่ไทยอยู่ในฝั่งเสรีนิยมของสหรัฐอเมริกาอย่างชัดเจน แต่หลังจากสหภาพโซเวียตล่มสลาย สถานการณ์ของโลกกลับกลายเป็นขั้วอำนาจเดียว มีสหรัฐอเมริกาผูกขาดอำนาจอย่างยาวนานกว่า ๔ ทศวรรษ ผลกระทบจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียตส่งผลกระทบต่อหลายประเทศโดยเฉพาะอินเดีย อินเดียจึงต้องมีการปฏิรูปเศรษฐกิจของประเทศในปี พ.ศ.๒๕๓๑ และมีการประกาศใช้ Look East Policy ยาวนานต่อเนื่องถึง ๒๒ ปี

แต่ในโลกยุคปัจจุบัน ขั้วอำนาจของโลกกำลังเปลี่ยนแปลงไป จีนก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจของโลก ทำทลายอำนาจของสหรัฐอเมริกาโดยตรง การพัฒนาขึ้นของประเทศต่างๆ ที่ไม่ต้องการให้สหรัฐอเมริกาครอบงำโลกอีกต่อไป รวมถึงขั้วอำนาจที่เกิดขึ้นใหม่ เช่น BRICS ทำให้โลกเปลี่ยนแปลงเป็นหลายขั้วอำนาจซึ่งผู้นำประเทศจำเป็นต้องศึกษา เรียนรู้ สถานการณ์ในปัจจุบันและบทเรียนในอดีตให้มาก เพื่อคาดการณ์กำหนดทิศทางในอนาคตจากปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ผู้วิจัยศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ “อนาคตความสัมพันธ์อินเดียและไทยในทศวรรษหน้า” โดยศึกษาจากบทเรียน ปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทยในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดเข้าใจในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทย ในด้านต่างๆ สามารถวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทย และสามารถเสนอแนะการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทยได้ในทศวรรษหน้า พบว่า อินเดียและไทยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันในด้านศาสนา สังคม ประวัติศาสตร์ ขบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมมาอย่างยาวนาน อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศมีบางช่วงเพิ่มขึ้นและบางช่วงลง เนื่องจากอิทธิพลของปัจจัยภายนอกจากต่างประเทศและปัจจัยภายในประเทศ เช่น ในช่วงเวลาของสงครามเย็น ส่งผลกระทบมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและไทยเกิดความตึงเครียดต่อกัน ความสัมพันธ์ในช่วงนี้ดูเห็นห่างและไม่ไว้ใจซึ่งกันและกัน แต่ในช่วงหลังสงครามเย็นสิ้นสุดลง พร้อมกับการล่มสลายของสหภาพโซเวียต นับเป็นช่วงเริ่มต้นของการฟื้นฟูความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน อินเดียได้มีการปฏิรูปเศรษฐกิจและมีการประกาศใช้นโยบายมองตะวันออก (Look East Policy) ไทยจึงเป็นส่วนสำคัญต่อนโยบายดังกล่าว โดยทั้งสองประเทศมีการเยือนระหว่างผู้นำประเทศและผู้นำ

ในระดับสูงขององค์กรเพิ่มมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองดีขึ้นเป็นลำดับ ในด้านการทูต การเมือง สังคม การทหาร และการค้าการลงทุน เอื้อต่อการเติบโตและการพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงในพื้นที่ร่วมกันทั้งในด้านการขนส่งทางอากาศ, ทางบก และทางทะเล เช่น พื้นที่ทางทะเลอันดามัน

ความเป็นหุ้นส่วนระหว่างอินเดียและไทยได้พัฒนาขึ้นอย่างมากในช่วงเวลาสองทศวรรษที่ผ่านมา และคาดว่าจะได้รับการส่งเสริมความร่วมมือกันต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเศรษฐกิจและด้านการทหาร เป็นส่วนช่วยสนับสนุนให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองแข็งแกร่งขึ้น ไทยจึงเป็นส่วนสำคัญของนโยบายต่างประเทศของอินเดีย ด้วยสภาพแวดล้อมทางภูมิรัฐศาสตร์ที่ไทยนับเป็นศูนย์กลางของอาเซียน

ไทยถือว่าอินเดียเป็นพลังเชื่อมโยงที่มีศักยภาพสูง มีบทบาทที่สร้างสรรค์เพื่อสันติภาพและเสถียรภาพเป็นหุ้นส่วนหลายด้านตั้งแต่การเมือง การค้า เศรษฐกิจ การทหาร เทคโนโลยีวิทยาศาสตร์ การศึกษาและวัฒนธรรม ไทยเห็นว่าอินเดียมีบทบาทสำคัญในการต่อสู้กับการก่อการร้าย ป้องกันการแพร่กระจายของอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง การละเมิดสิทธิมนุษยชน และภัยคุกคามทางทะเล ความสัมพันธ์ดังกล่าวได้เปลี่ยนจากความสัมพันธ์ทวิภาคีไปสู่การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ จึงเสนอแนะให้พัฒนาความสัมพันธ์ในทุกระดับตั้งแต่การเยือนของผู้นำประเทศ, การแลกเปลี่ยนการเยือนของรัฐบาล, การจัดตั้งองค์กรระหว่างภูมิภาคร่วมกัน, การส่งเสริมตามนโยบายของทั้งสองประเทศ, การใช้ไทยเป็นประตูอาเซียนด้วยการเชื่อมการขนส่งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ, การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคง, การลาดตระเวนร่วมกันทางทะเล, การฝึกซ้อมและผสมทางทหารของทั้งสองชาติ, การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านการเกษตรการแพทย์ เทคโนโลยี พลังงาน และการใช้โบราณสถานของพุทธศาสนาเชื่อมความสัมพันธ์ของชาวไทยให้เกิดความรู้สึกรักและหวงแหน นำมาซึ่งการไว้อาลัยซึ่งกันและกัน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ด้วย DIME Analysis พบว่าปัจจัยด้านการทูตของทั้งอินเดียและไทยจะส่งผลดีต่อกันด้วยการเยือนของผู้ในระดับสูงของทั้งสองประเทศ และการแลกเปลี่ยนการเยือนของคณะรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง จะช่วยผลักดันการขับเคลื่อนนโยบายของทั้งสองประเทศ แต่ปัจจัยด้านการเมืองภายในประเทศไทย เป็นอุปสรรคต่อการสานต่อนโยบายระหว่างกัน เพราะบางช่วงการเมืองในไทยเกิดการรัฐประหารบ่อยครั้ง เพราะปัญหาด้านการทุจริตคอร์รัปชัน ปัจจัยด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต้องสร้างการรับรู้ให้ประชาชนด้วยการสื่อสารทางยุทธศาสตร์มีส่วนช่วยสนับสนุนต่อภาพลักษณ์และความสัมพันธ์อันดีของทั้งสองประเทศ ปัจจัยด้านความมั่นคงทางทหาร การฝึกซ้อมและผสมของทั้งสามเหล่าทัพเป็นประจำทุกปีช่วยเสริมสร้างศักยภาพด้านความมั่นคงร่วมกันในระดับหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ ปัจจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นตัวขับเคลื่อนหลักที่สำคัญจากนโยบายของทั้งสองประเทศ และการแลกเปลี่ยนการถ่ายทอดความรู้ทางด้านเทคโนโลยีจะช่วยยกระดับคุณภาพสินค้าของทั้งสองประเทศได้

ผู้วิจัยพบว่าปัจจัยการเมืองภายในประเทศของไทยจากระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ไร้ประสิทธิภาพและมีปัญหาทุจริตคอร์รัปชันจากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาโดยตลอด ทำให้เกิดการรัฐประหารบ่อยครั้ง ไทยจึงเสียโอกาสในการพัฒนาประเทศ หากย้อนมองดูอินเดียจากอดีตที่ปรับตัวจากผลกระทบการล่มสลายของสหภาพโซเวียต แต่อินเดียมีการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่มีประสิทธิภาพจึงเกิดความมั่นคงการเมือง และการดำเนินนโยบายมองตะวันออก สู่นโยบายปฏิบัติการตะวันออก อย่างต่อเนื่องทำให้อินเดียพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและสามารถส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้เป็นอย่างดี ไทยควรใช้โอกาสนี้ ปรับปรุงการเมืองภายในประเทศ พัฒนาเศรษฐกิจด้วยภูมิรัฐศาสตร์ของไทยที่เอื้ออำนวยเพราะไทยเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคอาเซียน เชื่อมโยงด้วยการขนส่งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ พัฒนาความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงกับอินเดีย และแลกเปลี่ยนการถ่ายทอดความรู้ทางด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง

จากความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยและอินเดียในช่วงเวลา ๗๕ ปีที่ผ่านมา และความสัมพันธ์อันดีของประชาชนทั้งสองประเทศ พบว่าในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาได้เห็นถึงการพัฒนาที่ดีขึ้นในหลาย ๆ ด้านจากของความสัมพันธ์อินเดียและไทย ทั้งสองประเทศมีพรมแดนทางทะเลที่สำคัญร่วมกันในทะเลอันดามัน จากความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันของอินเดียและไทย จำเป็นต้องได้รับการพิจารณาเพิ่มเติมในเรื่องของผลประโยชน์ในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และภูมิภาคเอเชียใต้ จากการเป็นหุ้นส่วนสำคัญระหว่างอินเดียและไทย ซึ่งมีศักยภาพที่จะสามารถพัฒนาต่อเนื่องจากช่วงเวลาที่ผ่านมาได้เป็นอย่างดี และในโอกาสที่ไทยได้รัฐบาลชุดใหม่ที่มาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยจัดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๖ ที่ผ่านมา ไทยสามารถจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ซึ่งมาจากการเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างสง่างามขณะที่สถานการณ์เมืองในประเทศไทย, ข่าวสารทางสังคม, การทหาร และเศรษฐกิจไทยดีขึ้นเป็นลำดับ จากรัฐบาลชุดใหม่ของไทยที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ และในขณะที่อินเดียเป็นเจ้าภาพในการจัดการประชุม G-20 และอินเดียกำลังก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจของโลกอย่างแท้จริง ไทยและอินเดียควรส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งจะมีส่วนช่วยพัฒนาจากความสัมพันธ์ทวิภาคีจึงไปสู่การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ได้ ต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

ภาษาต่างประเทศ

Ahmad, Intiaz: State and Foreign Policy: India's Role in South Asia, New Delhi, Vikas, 1993.

Bajpae, Chietigi. Dephasing India's Look East/Act East Policy Contemporary Southeast Asia: A journal of International & Strategic Affairs. 2017;

Dr. Pramod Pawar and Dr. Manohar Patil: India-Thailand Relations International Politics. Kanpur;2018

“Delhi's Pacific Ambition: Naval Power, ‘Look East’ and India's Emerging Role in the Asia-Pacific,” Asian Security, Vol. 5, No. 2 (June 2009)

De la Loubere. Simon; A New Historical Relation of the Kingdom of Siam Goundar, S. (2012). Research Methodology and Research Method. Victoria University of Wellington.

“India's Look East to Act East Policy: Tracking the opportunities and challenges in the Indo-Pacific” Manmohan Kaul

“Look East to Act East: Implication for India's North-East” Edited by Gurudas das C. Joshna Thomas.

Mason, E., & Bramble, W. (1997). Research in Education and the Behavioural Sciences: Concepts and Methods. Brown & Benchmark.

Narendra K Dash: Buddhism in Indian Literature, Aryan Books International, 2007

Ravi Vohra: Contemporary Transnational Challenges: International Marine time connectivity, KW Pub, Delhi,2008

Rodriguez, F., & Rodrik, D. (2000). Trade policy and economic growth: a sceptic's guide to the cross-national evidence.

Rajiv Bhatia and Rahul Mishra (eds), BCIM Economic Corridor: The Road

Ahead (Delhi: ICWA/Pentagon, 2015) pp.312, 770

Review Look East to Act East policy: Vinod C. Khanna Emeritus Fellow
Institute of Chinese Studies, Delhi

Rodrik, D. (1999). Where Did All the Growth Go? External Shocks, Social Conflict, and Growth Collapses. *Journal of Economic Growth*, 4, 385–412.

Rodrik, D. (2016). The past, present, and future of economic growth. *Challenge*, 59(4), 327–346.

Romer, P. (1990). Endogenous technological change. *Journal of Political Economy*, 98(5), s71–s102.

Sanjay Kumar: India-Thailand Bilateral Relations. New Delhi; 2013

Syamananda, Rong: A History of Thailand. Bangkok, 1973

Thongkhohal Haokip, Look East Policy. Third Concept – An International Journal of Ideas, Vol. 25, No. 291, May 2011

Theodore, William: The Buddhist Tradition in India, China, and Japan, New York: Vintage Books, 1972

Vinod Anand and Rahul Mishra, “India’s ‘Act East’ Policy: A Perspective”, Vivekananda international Foundation, November 20, 2014.

Royal Thai Embassy. “History of the Royal Thai Embassy in New Delhi”
<http://newdelhi.thaiembassy.org/en/page/history-of-the-embassy>

(accessed on 12 July 2023)

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล

นาวาอากาศเอก เอกอนันต์ เข้มชัยกุลวัฒน์

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี วิศวกรรมไฟฟ้า โรงเรียนนายเรืออากาศ

นายทหารชั้นผู้บังคับฝูง รุ่นที่ ๑๑๙ โรงเรียนนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

หลักสูตรเสนาธิการทหารอากาศ รุ่นที่ ๖๑

หลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๓ ณ สาธารณรัฐอินเดีย

ประวัติการทำงาน

นักบินประจำหมวดบิน ๒ ฝูงบิน ๒๑๑ กองบิน ๒๑

รองผู้บังคับหมวดบิน ๓ ฝูงบิน ๒๑๑ กองบิน ๒๑

รองหัวหน้าแผนกแผนการฝึก สำนักยุทธการและการฝึก กรมยุทธการทหารอากาศ

นายทหารฝ่ายเสนาธิการ กองการฝึก สำนักยุทธการและการฝึก กรมยุทธการทหารอากาศ

นายทหารฝ่ายเสนาธิการ กองยุทธการข่าวสาร สำนักยุทธการและการฝึก กรมยุทธการทหารอากาศ

ราชการพิเศษ/ราชการชายแดน ในประเทศและต่างประเทศ

เลขาธิการฝึกแข่งขันการปฏิบัติการทางอากาศยุทธวิธี ปี ๖๓ กองทัพอากาศ

เลขาธิการฝึก G-FET Training ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์

เลขาธิการฝึก G-FET Training ณ มาเลเซีย

เลขาธิการฝึก Tactical Simulator Center ณ สาธารณรัฐจีน